

Foto R. Cenčič

ODPRTA VPRAŠANJA

Velika jeza me je prišla predlanskim, ko smo nabavili večjo količino nabojev s šibrami 2.50 mm od »Lovca« Ljubljana in smo pri uporabi na strelišču ugotavljali, da je kovinasti del tulca v zelo kvalitetnih novih puškah razpokal v neverjetnih oblikah. Na našo osebno reklamacijo pri »Lovcu« so nas napotili na »Puškarno« Kranj, ki je te tulce izdelala. Poslal sem »Puškarni« nekaj takšnih razcefranih tulcev, nekaj sem jih pustil za morebitno poznejšo potrebo.

»Puškarna« mi je odgovorila, da ob času, ko so izdelali te tulce, niso imeli primerne pločevine. Splošno je znano, da zahteva izdelava naboja posebno elastično kovino in če take ni, tulca pač ne moremo izdelati ali pa vsaj mora izdelovalec oziroma prodajalec kupca opozoriti na neustrezno kvaliteto. Slab naboj, pri katerem kovinasti del ne vzdrži pritiska, lahko povzroči poleg škode na divjadi, orožju, še škodo na zdravju strelca, v najboljšem primeru je pa zavržen denar za nekvalitetno blago. »Puškarna« mi je obenem poslala prav toliko dobrih tulcev novejše izdelave, kolikor slabih vzorcev sem ji poslal. Seveda jaz tega nisem želel, vendar so me zanimali novi izdelki, ki so bili izdelani iz primerne kovine. Tudi višina vložka v tulcih prej ni ustrezala predpisani količini smodnika. Čisto gotovo tudi cena tulca ne bi bila višja, če bi imel po svoji dolžini ravno črto z napisom 70 mm, kar bi bilo vidno opozorilo, da gre za daljši tulec kot 65 mm, kajti mnogo šibrenic nima 70 mm nabojišča.

Zamudno izdelovanje nabojev za šibrenice doma (ali tudi v kakšni prodajalni) s primitivnimi pripravami ne obeta kaj kvalitetnega, zlasti pa nič cenejšega streliva, kot bi to izdelal v dobri kakovosti iz prvovrstnih sestavnih delov stroj. Vendar po moji vednosti v vsej državi ne premoremo take naprave. To pa danes ni več opravičljivo. In če ne kaže za to interesa industrija, bi lovska organizacija morala ustanoviti tako podjetje, ki bi bilo brez dvoma rentabilno. Če kje, je pri izdelavi nabojev potrebna vestnost. V tujini konkurenca skrbi za kvaliteto oziroma za ceno primerno kvaliteti. Pri nas take konkurence sploh ni. Zato bi bilo nujno, da poseže tu vmes lovska organizacija, ki bi na zadržni osnovi ustanovila tako samostojno podjetje ali pa v sklopu že obstoječe lovške zadruge. Odjemalcev bi bilo dovolj iz vse države, če bi bila iskrenost in poštenost pri označevanju kvalitete. Po možnosti bi naj bilo več kvalitet. Dosegati bi pa morala tudi kvalitetne tuje izdelke.

Vestnost pri izdelavi pa bi poleg potrošnikov-lovcev moral kontrolirati znanstveni zavod, ki bi bil opremljen s potrebnimi aparati. Saj si mi mogoče zamisliti res kvalitetne produkcije lovskega orožja in streliva brez neodvisne strokovne kontrole tega zavoda.

Naši producenti bodisi orožja ali streliva ne objavljajo v lovskih glasilih rezultatov svojih ugotovitev ali dosežkov. Mogoče se jim to zdi nepotrebno, ker vso produkcijo lahko prodajo. Potrebno pa je to v interesu kupcev in zboljševanja kvalitete. Ali je pri nas vse izdelano orožje opremljeno s pečati (znaki) preizkušnje? Nisem videl še v »Lovcu« oziroma v strokovni lovski literaturi, da bi bili objavljeni ti znaki. Znake preizkušnje orožja tujih držav najdeš v strokovni literaturi. Uvoženo orožje uporabljamo brez kontrole kvalitete, zaupajoč pečatom, ki so na njih. Sicer je v svetu praksa, da z mednarodnim sporazumom vzajemno priznavajo preizkusne znake orožja. Po drugi svetovni vojni so člani takega mednarodnega dogovora Belgija, Zah. Nemčija, Francija, Italija, Španija, Avstrija. Obstoje pa tudi dvostranski dogovori. Kolikor sporazuma ni, se orožje preskusi po predpisih države — uvoznice in opremi s posebnim pečatom. Po moji vednosti naša država ni pristopila k takemu sporazumu.

Mnenja sem, da bi bilo potrebno, da se pri nas ustanovi zavod, ki bi se bavil s preskušanjem orožja in streliva oziroma z vprašanji te stroke. Ta zavod bi vršil usluge tako za industrijo kot za upravno in sodno oblast, za lovsko in strelsko organizacijo in končno tudi za posameznike, seveda docela neodvisno in samo po sebi umevno nepristransko.

Važna naloga zavoda bi bila objava njegovih ugotovitev v lovski oziroma strelski literaturi. Delovno področje zavoda bi obsegalo v glavnem preskušanje varnosti novoizdelanega, predelanege ali obnovljenega orožja, njegovo žigosanje in ocenitev kvalitete ter preskušanje materiala za lovsko orožje in naboje. V začetku bi se zavod moral opirati na tuje norme, ki bi jih pozneje event. korigiral po svojih izkušnjah. Zavod bi spremljal kvaliteto lovskega streliva. Dalje bi zavod ugotavljal vzroke okvar na orožju in dajal izvedeniška mnenja v primeru nesreč z orožjem. Dajal bi pojasnila na vprašanja, spadajoča v stroko (orožje, strelivo, balistika). Sodeloval bi z industrijo in lovsko-strelsko organizacijo z namenom izboljšav pri fabrikaciji v stroko spadajočih predmetov (orožja, streliva, druge lovške oziroma strelske opreme), vršil koordinacijo želja potrošnikov in proizvajalcev. Izdeloval bi projekte za strelišča, sodeloval bi pri izbiri lokacije, preskušal varnost in izdajal uporabna dovoljenja za strelišča. V njegovo področje bi spadalo tudi sodelovanje pri organizaciji, pa tudi vodstvo reprezentativnih strelskih prireditev.

Za vso državo bi zadostoval en tak zavod, mogoče v Kranju, kjer je nekaj puškarske tradicije ali v Ljubljani kot del strojne fakultete ali del Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo,

Predsednik M. Marinko in njegova žena pregledujeta lovino 10. dec. 1961 v lovišču LD Ljutomer

ki se bavi tudi z lovskimi vprašanji. Strokovno osebje bi se moralo izvežbati v inozemskih zavodih (najbližje je v Borovljah). Seveda mora biti zavod opremljen z aparaturami za fizikalne in balistične raziskave.

Vprašanje je seveda, če se za vso to opremo najdejo sredstva. Z dobro voljo se da marsikaj napraviti in če se bodo odločujoči forumi za to zavzeli.

Lovsko orožje je vreden izdelek tudi zaradi tega, ker je v ceni vsebovano mnogo plač, torej delavskega zaslužka. Saj stane 1 kg orožja (n. pr. šibrenice) najmanj 25 000 din, pri prvovrstnem orožju tudi nad 100 000 din, to je mnogokrat več kot osnovna surovina. Zato bi imela izdelava boljšega orožja lepe izgleda, saj vemo, koliko žrtvujejo lovci za orožje. Namen, oziroma v interesu narodnega gospodarstva je, da izdeluje kurantne produkte take vrste, v katerih je vloženo malo materiala in čimveč dobro plačanega strokovnega osebnega dela.

Trud in prizadevanje naše industrije v tej smeri, mislim v smeri izdelave boljšega lovskega orožja, bi bilo v interesu lovcev in v interesu ugleda naše industrije. Mnenja sem, da bi slovenski delavci, ki so dojemljivi in vestni pri preciznih izdelkih, marsikaj zmogli in pokazali, če bi jim nudili priložnost.

Hotel sem v okviru tega članka nanizati tudi nekaj podatkov o domači izdelavi šibrenic, vendar na moja vprašanja nisem prejel odgovora niti od »Puškarne« Kranj niti od »Crvene zvezde« Kragujevac. Odgovorila mi je le Železarna Ravne negativno, ker ne izdeluje materiala za lovsko orožje, in Železarna Jesenice, ki trenutno

edina v državi izdeluje jeklo za risanice (kromvanadijsko jeklo), bi pa lahko izdelovala tudi jeklo za šibrenice celo nerjaveče kvalitete, kolikor bi naročilo dosegalo vsaj minimalno količino, ki se tovarni spleča izdelati. Železarna Jesenice tudi izdeluje posebno mehko jeklo za vlečene tulce, ki skoraj popolnoma nadomešča medeninaste, je pa znatno cenejše. Ta material bi se lahko uporabil tudi za kovinski del tulcev za šibre. Imam podobne tulce tuje izdelave, stare okoli 15 let, pa se jih rja komaj loti, in prav redke med njimi je nekoliko počil. Sicer pa mora tulec za šibre dobro vzdržati kvečjemu dve polnjeni, nakar ni več sposoben za dober uspeh, ker prepušča pline skozi pregorelo lepenko in zaradi razširitve, da čep več ne tesni dovolj. Nekateri uporabljajo tulce, dokler se ne raztrgajo v puški od pregorelosti na škodo divjadi in lastnega žepa. Predelovalna industrija bi morala torej bolj izkoristiti možnosti, ki jih omogoča domača železarna. Žal podatki o mehanskih lastnostih omenjenega domačega jekla za orožje niso znani, da bi jih lahko primerjali z inozemskimi jekli, katerih karakteristični podatki so na voljo v vsaki strokovni knjigi ali ceniku.

Napačno bi bilo, če bi prevladovalo mišljenje, da smo na polju izdelave lovskega orožja in streliva že dovolj napredovali. Zavejmo se in nadaljujmo uspešno zastavljeno pot do popolne osamosvojitve in do izdelave lovskega orožja vrhunske kvalitete. Potem naši ljudje ne bodo več željni tujih izdelkov. V zvezi s tem pa moramo rešiti še marsikatero odprto vprašanje.

Ludvik Marič

Trihostrongilidi – zajedavci želodca in črevesja divjadi

dr. Janez Brglez

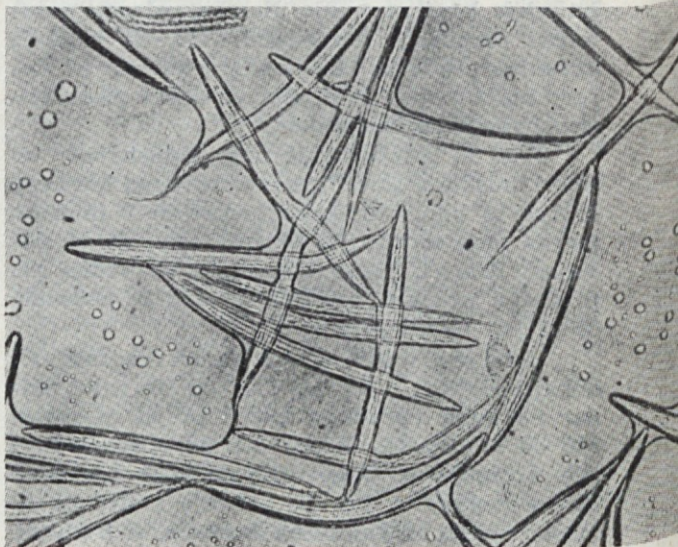
V zadnjih letih smo preiskovali poginulo srnjad, najdeno v nekaterih loviščih v celjskem okraju. Preiskovali smo tudi drobovino odstreljene srnjadi. Pri raztelesi smo v nekaj primerih ugotovili vnetje sluznice siriščenika in tankega črevesa, na sluznici pa smo našli več majhnih zajedavskih črvov, ki jih imenujemo s skupnim imenom trihostrongilidi (*Trichostrongylidae*). V dveh primerih smo ugotovili pri mladi srnjadi tudi popolno izčrpanost ali kaheksijo. Našli smo suho, lomljivo dlako brez naravnega leska, slabokrvnost notranjih organov, rahitične spremembe na okostju ter močno vnetje sluznice siriščenika in tankega črevesa s tekočo, sluzavo vsebino v debelem in zadnjem črevesu. Pri parazitološki preiskavi smo ugotovili množino zajedavcev. Prav gotovo je, da so za takšno stanje krivi opisani zajedavci, ki so tudi povzročili splošno oslabeledost in pogin živali.

Ker je večina naših lovišč pod vplivom humidnega, alpskega podnebja, menimo, da je bolezen bolj ali manj razširjena med divjadjo širom po Sloveniji. Seveda to lahko samo predpostavljamo. Bralci in ljubitelji narave, posebno pa lovski strokovnjaki bolezen poznajo. Mi samo želimo pojasniti zakonitost širjenja ter prenašanja bolezni in omeniti važnost klimatskih činiteljev ter njihovo medsebojno odvisnost pri širjenju bolezni. Še prej pa hočemo navesti nekatere podrobnosti o samih zajedavcih, o njihovem razmnoževanju in orisati moramo škodo, ki jo zajedavci povzročajo.

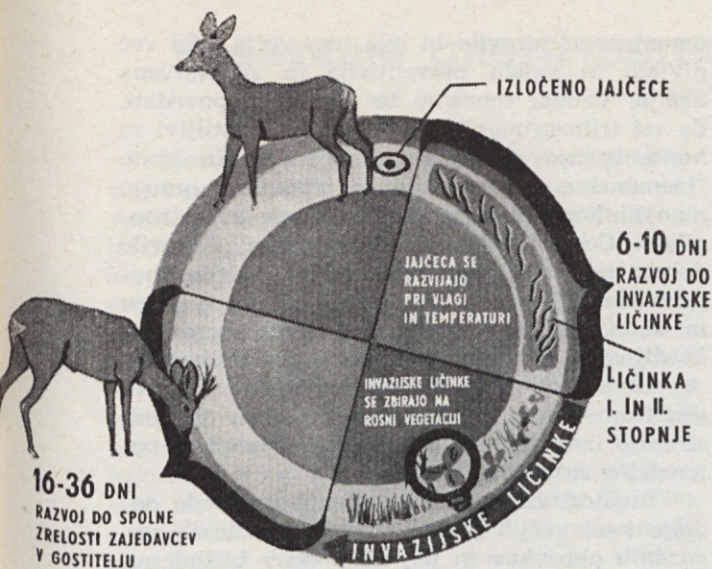
Posebno poglavje je treba posvetiti invazijskim ličinkam, ki se razvijejo iz zajedavčevih jajčec v prosti naravi in predstavljajo trajno, zelo odporno razvojno obliko zajedavcev. Invazijske ličinke ostanejo na pašnikih sposobne za invazijo divjadi ali nekaterih domačih živali tudi več kot leto dni. Odporne so proti mrazu, vročini in izsušitvi, če niso izpostavljene neposrednim škodljivim vplivom sončnih žarkov. Če pomislimo, da močno invadirane živali izločajo v enem samem dnevu v svojih iztrebkih nekaj sto tisoč jajčec, iz katerih se že navadno po enem tednu razvijejo invazijske ličinke, lahko razumemo, da postanejo takšni okuženi pašniki ali stoječe vode divjadi prav kmalu nevarni.

Trihostrongilidi so zajedavski nematodi ali črvi. Razen pri divjadi so razširjeni tudi pri pašniških ovcah in kozah kakor tudi pri govedu. Nekateri trihostrongilidne vrste so skupne vsem naštetim živalim, kar moramo vedeti pri ocenjevanju širjenja bolezni. Paraziti so po navadi manjši od enega centimetra razen vrste *Haemonchus contortus* in *Nematodirus* sp., ki sta večji. Ker se zajedavci nahajajo na sluznici črevesja in siriščenika navadno v gosti sluzi, jih s

prostim očesom ne vidimo. Njihove vrste in število odkrivamo v parazitološkem laboratoriju. Po spolu so zajedavci ločeni. Spolno zreli paraziti imajo slabo razvita usta, njim sledi dobro izražen požiralnik in črevo. Večji del telesa izpolnjujejo spolni organi, zlasti je velika cevasto zvita maternica pri samicah. Maternica je polna jajčec, ki so na različni razvojni stopnji. Samice izločajo v črevo gostitelja številna jajčeca, v katerih že najdemo zametke bodoče ličinke. Če pride iztrebek gostitelja v ugodne pogoje, se prične ličinka v jajčecu razvijati. Takšen razvoj se začne le tedaj, če se jajčece nahaja v primereni temperaturni sredini in če je pri tem dovolj vlage. Drugače jajčeca čakajo na ugodne pogoje, da bi se razvila. Pred zunanjimi vplivi jih štiti ovojnica. Pri tem razvoju igra določeno vlogo tudi svetloba, ki ugodno vpliva na življenje razvojnih stopenj ličinke. Do 5° C se ličinka v jajčecu ne razvija. Takšna temperatura zgolj konzervira življenje v jajčecu. Dokazano je, da zarodek lahko pogine, če je jajčece večkrat izpostavljeno temperaturi ledišča. Računamo, da je najbolj ugodna temperatura za razvoj ličink v jajčecu med 16° in 22° C. Takšno temperaturo imenujemo optimalno temperaturo (I. Orlov). Poznamo pa nekatere vrste, ki se razvijajo tudi pri temperaturi 40° C. Temperaturna meja za razvoj ličink v jajčecih je precej široka in znaša okrog 35° C. Skrbno pripravljeni poskusi so pokazali, da se *Nematodirus* sp. ne razvija v temperaturi preko 22° C. Jajčece je proti zunanjim škodljivim vplivom bolj odporno, kakor razviti ličinki prve in druge stopnje. Le-ti še nista sposobni za invazijo, čeprav prideta med hrano in pijačo v prebavila. Ličinki prve in druge stopnje po navadi živita v iztrebkih živali,

ljem pridejo v žrelo in od tam v črevo, kjer se spolno razvijejo (*Strongyloides* in *Bunostomum*). Vrsti živita tudi pri divjadi.

Kdaj in kako se okužijo pašniki?

Invadirana divjad in nekatere domače živali izločajo na pašnikih v svojih iztrebkih veliko število zajedavčevih jajčec. Samo ena žival jih v enem samem dnevu izloči tudi do nekaj sto tisoč. Če je na pašniku dovolj vlage in so tudi dnevne temperature ugodne, se prične razvoj in prav kmalu, čez približno šest do deset dni, že najdemo na pašniku invazijske ličinke. Takrat je možnost, da nastopijo nove invazije. Razumljivo je, da mnogo ličink v naravi propade zaradi tega ali onega vzroka. Vendar moramo vedeti, da je 200 velikih trihostrongilidov, kakor je vrsta *Haemonchus contortus* že dovolj, da se zdravstveno stanje živali tako močno poslabša, da neodporna žival pokaže resne znake bolezni. Pri mladih, neodpornih ovcah lahko pride tudi do poginov. Če računamo, da je srnjad manjša po teži, bo število potrebnih zajedavcev za bolezenske spremembe manjše. Slabo invadirana čreda torej že v kratkem času lahko privede do akumulacije invazijskih ličink na pašnikih in čreda je lahko prav kmalu resno napadena s spolno zreliimi paraziti. Na takšnem pašniku postaja čreda vedno bolj okužena.

Voda v odtočnih jarkih, neurejenih napajališčih, v drenažnih poteh v mlakah itd. ima pogosto v sebi številne invazijske ličinke.

Strokovnjaki so že izdelali za prakso uporabne metode za preiskavo pašnikov na število invazijskih ličink. Po teh rezultatih preiskav lahko podelimo pašnike na neokužene, srednje okužene in močno okužene.

Kako se invadira divjad?

Trihostrongiloza (*Trichostrongylosis*) kot bolezen se širi zlasti spomladi in jeseni, posebno takrat, ko je veliko padavin. Pomladanska okužba je najbolj škodljiva. Takrat so živali zaradi pomanjkanja izčrpane in slabo odporne. Po navadi so še invadirane z nekaterimi drugimi vrstami notranjih zajedavcev (mentljivost, ehinokokoza, oestroza in črvivost pljuč) ter z ektoparaziti. Pri takšnem stanju se bolezen, ki jo povzročajo trihostrongilidi, hitro širi. V vročih poletnih mesecih, ko je navadno tudi vegetacija siromašnejša, je manjša možnost novih okužb na pašnikih. V jeseni se močneje invadirajo mlade, neodporne živali.

Da zakonito širjenje bolezni lahko spremljamo in že vnaprej določamo možnost novih okužb, se poslužujemo vrednosti, ki jih dobimo, če preračunamo povprečne dnevne temperature in jih postavimo v odvisnost s količino padavin. Takšne grafično prikazane vrednosti imenujemo bioklimatogram. Vrednosti nam povedo, kdaj se

hranita se in zbirata rezervno hrano v posebno formiranih črevesnih celicah.

Ličinko tretje stopnje imenujemo invazijsko ličinko. Le-ta se pri povprečnih dnevni temperaturah razvije iz izločenega jajčeca v iztrebku že po šestih dnevih. Invazijska ličinka se v naravi ne hrani. Ovita je s posebno ovojnico, ki jo ščiti pred zunanjimi vplivi. Navadno zapusti iztrebek, kjer se je razvila. Aktivno se giblje po tleh pašnika, pleza po vlažni travi, najdemo jo v kapljicah rose, na vlažni površini zemlje, v neznažnih vodah, na ležiščih divjadi, v nepriemernih ovčjih hlevih, koritih za vodo itd. Svetloba vzpodbuja njihovo gibanje. Gibanje navzgor po vlažnem rastlinstvu je dobilo posebno ime, vertikalna migracija. Takšna migracija pričanja v ranih jutranjih urah in proti večeru, ko so rastline vlažne od rose in ko je svetloba manjša. Na suhih bilkah ni opisanih ličink. Neprestano gibanje invazijskih ličink privede do tega, da se energetske rezerve v črevesnih celicah porabijo in ličinke propadejo, ker se zaradi ovojnice, ki jih obdaja, ne morejo hraniti.

Ličinka tretje stopnje je mnogo bolj odporna kakor jajčece. Zdrži večkratno izsušitev, odporna je proti nekaterim kemikalijam, s katerimi se razkužujemo. Odporna je proti visokim in nizkim temperaturam. Dognano je, da nekatere ličinke prežive zimo (I. Orlov). Sušni poletni meseci so nepovoljni za življenje ličink. Uničujoče deluje tudi direktna sončna svetloba. Vrste in struktura rastlinstva na pašniku lahko ščitita ličinke zaradi posebnih pogojev vlage, temperature in svetlobe.

Pri ličinkah so raziskane in dobro poznane mnoge biološke in fizikalne lastnosti, ki jih ne bomo tukaj naštevali. Omenimo naj le, da imajo nekatere invazijske ličinke, ki ne spadajo k trihostrongilidom, to sposobnost, da aktivno prevrtajo kožo gostitelja ter se po mezgovnih in krvnih žilah prerinejo v pljuča, nato pa s kaš-

bolezen lahko širi na določenem geografskem področju. Vemo namreč, da se *Haemonchus contortus* ne širi pod 17,8° C in pod določenimi količinami padavin. Nekateri trihostrogilidi pa se ne širijo izpod temperature 13° C. Za to temperaturo so poznane najnižje količine padavin, ki so potrebne za razvoj parazitov.

Divjad se invadira z invazijskimi ličinkami na paši ali pa z vodo, v kateri so ličinke.

Kakšna je škoda, kako nastane in kako se razvijajo bolezenske spremembe?

Ko invazijske ličinke pridejo s hrano v želodec ali črevo, odvržejo svojo ovojnico, se prično hraniti in nato spolno dozore. Za vrsto *Haemonchus* in *Ostertagia* je znano in dokazano, da za svojo hrano potrebujejo tudi kri. Prisesajo se namreč na sluznico, ranijo črevesno steno in črpajo kri gostitelja. Rezultat močnejše invazije je slabokrvnost gostitelja, zmanjšana odpornost sluznice in notranjih organov, zlasti tistih, ki ustvarjajo krvničke. Živali so slabo odporne proti kužnim boleznim, slabše napredujejo v rasti, ne priraščajo in niso živahne. Če je zajedavec veliko, a znano je, da jih je tudi nekaj deset tisoč, zlasti majhnih trihostrongilidov, se pokažejo močni znaki katarja črevesja in želodca z vsemi posledicami. Živali driskajo, hirajo, niso živahne, spremeni se sijaj dlake in pride tudi do poginov.

Odkrivanje bolezni.

Parazitološki laboratorij lahko oceni število in vrste zajedavcev ter po ocenitvi vseh sprememb pri raztelesi določi škodo, ki so jo zajedavci povzročili. Preiščemo lahko tudi sveže izločen feces, v katerem odkrivamo število jajčec. Poznamo še tretjo metodo, ki je v tem, da sveže iztrebke kultiviramo in ko je ta koprokultura primerna za preiskavo, določimo število invazijskih ličink na gram iztrebka. Opisana metoda je dobra tudi zaradi tega, ker po invazijskih ličinkah lahko določimo zajedavske vrste in lahko izračunamo približen delež različnih vrst v želodcu in črevesju.

Preprečevanje in zdravljenje.

Trihostrongiloza predstavlja v ovčjereji resen problem. Problem bolezni ni vedno uspešno rešljiv in izvedljiv. Poslužujemo se raznih kompleksnih preventivnih ukrepov. Uporabljamo tudi razna zdravila. Čas zdravljenja določajo predvsem klimatske razmere, paša, njen začetek in konec, brestost živali itd. K tem ukrepom se pridružujejo še spolšni asanacijski ukrepi.

Za divjad moremo od vsega uporabiti bore malo.

Phenothiazin, specifično zdravilo za trihostrongilide pomešano v določenem procentu kuhinjske soli, uporabljamo že nekaj časa. Važnost

omenjenega zdravila bi bila tem večja, čim več divjadi bi zajela preventivna in zdravstvena akcija. Vendar moramo že v začetku povedati, da vsi trihostrongilidi niso enako občutljivi za koncentracijo omenjenega zdravila. Na vrsto *Haemonchus contortus* deluje zdravilo v mnogo manjših koncentracijah kot na ostale trihostrongilide. *Cooperia* je najbolj odporna. Zdravilo deluje tudi na izločena zajedavčeva jajčeca. Najprimernejši čas za zdravljenje sta pozna jesen in zima. Ni še dokončno obdelano vprašanje škodljivosti zdravila pri tako široki preventivi.

Lovskim strokovnjakom priporočamo, da registrirajo hirave in krčljave živali ter jih odstranijo iz lovišč. Na tak način odstranimo potencialne raznašalce bolezni.

Prostori za zimsko krmljenje naj bodo oddaljeni od večjih pašnih površin, različnih jas, gozdnih obronkov in naj ne bodo v bližini neurejenih voda. Poznana napajališča za divjad moramo urediti v tem smislu, da vodo zajamemo, uredimo odtok in da ne pustimo v bližini stoječe vode.

Ne sme biti prevelik stalež v majhnih loviščih, ker v tem primeru divjad, zlasti pozimi, strada.

Zadostna in pravilna dodatna prehrana dviga odpornost nasploh, zlasti pa še proti večini invazijskih bolezni. Danes so že dokazali za mnoge nematode, da grade živali zoper nje odpornost, ker so našli v krvi protitelesa. Zato je krmljenje izredno važen moment v borbi proti zajedavcem.

Tekoča diagnostika v parazitoloških laboratorijih nam odkriva dinamiko invazij in je prav gotovo važna dejavnost, saj nam rezultati teh preiskav narekujejo določene preventivne ukrepe v loviščih. Le-ti naj bodo stalni, naj ne bodo utrudljivi in naj zajemajo čim širše področje.

Katere trihostrongilide smo mi našli?

Od najvažnejših in velikih smo ugotovili *Haemonchus contortus* v siriščniku in *Nematodirus* sp. *Ostertagia* sp. Ostale vrste spadajo k majhnim trihostrongilidom. Povemo naj, da se vrsta *Haemonchus* hitro razmnožuje, hitreje kakor ostali trihostrongilidi. Dve sto spolno zrelih samic izloči v enem samem dnevu toliko jajčec kakor jih izloči 10 000 samic majhnih trihostrongilidov (*Trichostrongylus axei*, *T. colubriformis*, *T. vitrinus*, *T. capricola* in drugi).

Preiskave niso bile sistematične, niti niso zasledovale določene dinamike invazij, ker smo preiskovali premajhno število živali.

Da bi lahko zasledovali določeno dinamiko zajedavskih bolezni pri divjadi, želimo, da bi pregledali čimveč živali, ker bi le s sistematičnim delom prišli do koristnih rezultatov.

Reševanje gnezd pernate divjadi pred košnjo

Sestavil biol. J. Čop — Inštitut za gozd. in les. gosp. LRS — sektor za lovstvo

Navodila imajo namen dati lovcem praktične napotke, kako preprečiti velike zgube prirastka v času razmnoževanja, od katerega je odvisno gospodarjenje v lovišču. Povsod po svetu se dandanes lovci ukvarjajo s tem vprašanjem — kako rešiti v poljedelskih kulturah številna gnezda fazank in predvsem jerebic pred uničenjem v času košnje. Prirastek te pernate divjadi v naravi je odvisen od staleža, spolnega razmerja, števila gnezd in jajc, od vremenskih razmer in ostalih gojitvenih ukrepov, ki jih morajo lovci izvajati v lovišču (uničevanje roparic, skrb za remize, umetna gojitvev itd.). Različni poljedelski stroji, ki se dandanes vedno bolj uporabljajo tudi pri nas, povzročajo znatne zgube pri mali divjadi. Vzroki razmeroma majhnega staleža n. pr. jerebic v nižinskih loviščih so:

1. Pomanjkanje naravnega kritja (remiz) v lovišču, da se *nesnost* in *gnezdenje* te divjadi preusmerita na površine, ki zgodaj spomladi nudijo zatočišče. Te so detelja, lucerna, travniki, pogosto tudi ozimine.

2. Košnja, ki je dandanes v poljedelstvu zelo zgodaj. Prične se konec maja, ko so te poljščine še bogate beljakovin. Takrat je tudi doba razmnoževanja male divjadi v polnem teku. Večina valečih samic se ne zmeni za bližajočo se nevarnost, ki jim preti od kosilnic. Tako propade gnezdo in največkrat še samica.

3. Naraščajoča brzina traktorjev in kosilnic ter ostalih poljedelskih strojev, ki uničijo tudi pozneje precej že odrasle divjadi.

Računati moramo, da pri košnji propade najmanj tretjina gnezd. Zgube so odvisne od stopnje mehanizacije in intenzivne obdelave poljedelskih zemljišč in se gibljejo v tehle odstotkih:

1. 6–12 % gnezd propade pri košnji z roko,
2. 15–35 % gnezd propade pri košnji s konjsko vprego,
3. 45–65 % gnezd propade pri košnji s traktorji.

Zgube prizadenejo predvsem jerebico, ki naseljuje izrazito poljske predele. Fazani so divjad obronkov gozdičev, voda in polj. V normalnih pogojih jih gnezdi 70 % v obrobni predelih in le 30 % na poljih.

Vprašanje je, kaj moremo ukreniti proti tem izgubam, kakšna je naloga lovskih društev ter lovcev in kakšne uspehe si lahko pri tem obetamo.

V obdobju razploda (reprodukcije) ločimo pri pernati divjadi:

1. čas parjenja,
2. čas nesnosti,
3. čas gnezdenja (valjenja),
4. čas vzgoje (vzreje).

Najprej je nujno, da vemo vsaj približno obdobje naštetih faz razploda (reprodukcije) pri obravnavani vrsti pernate divjadi naših nižinskih lovišč.

1. PARJENJE:

a) *Jerebica*: Pričetek parjenja je odvisen od vremenskih razmer, predvsem od trajanja in značaja zime. Brž ko sneg začne kopneti, prične parjenje, v nižinskih loviščih navadno že sredi februarja. Če je zima mila in sneg leži kratek čas, se kite že v februarju razdele na pare, sicer pa vsekakor v marcu.

b) *Fazan*: Ob nastopu toplega pomladanskega vremena se pojavi spolni nagon pri samcih in značilni glasovi petelinov v loviščih so znak pričetka parjenja. To se zgodi navadno konec marca.

2. NESNOST:

a) *Jerebica*: Prične se v izrazito nižinskih, toplih predelih okoli 20. aprila in traja do konca maja, v ostalih, hladnejših loviščih nekaj pozneje in se zavleče do konca junija. Za orientacijo navajam stari lovski pregovor: Prvi maj — prvo jerebičje jajce. V naravi znese samica v gnezdu 15–22 jajc. Navadno znese samica v 30 dneh 20 jajc, torej 1 jajce na en in pol dneva.

b) *Fazanka*: Pri umetni gojitvi fazanov v voljerah dobimo prvo jajce navadno s 1. aprilom, v naravi pa se nesnost prične 2–3 tedne pozneje. V naših nižinskih loviščih so v gnezdu prva jajca okoli 15. aprila in nesnost traja do junija. Glavni čas nesnosti je med 15. aprilom in 25. majem. V gnezdu je 13–16 jajc in če je ugodno vreme, je gnezdo v 2–3 tednih polno.

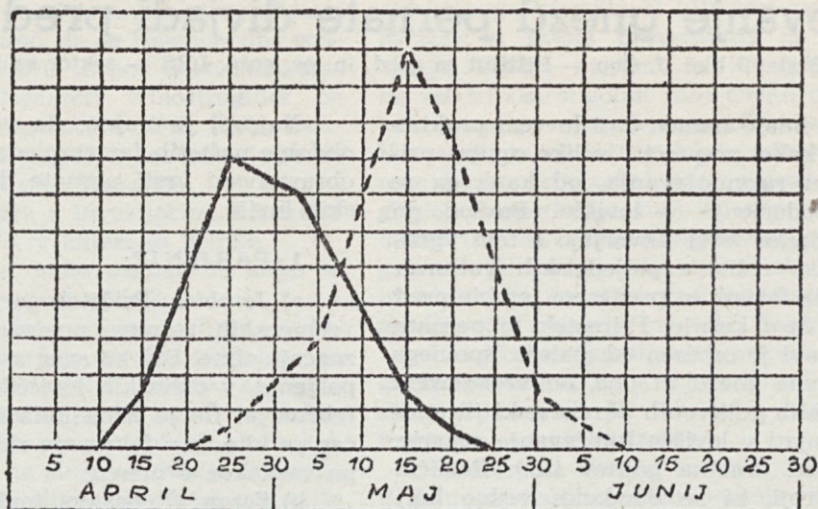
3. *VALJENJE*: Prične se nekako sredi maja. Pri jerebicah in fazankah poteka valjenje, to je sedenje na jajcih, 24–25 dni. Sama izvalitev je sorazmerno kratka in v normalnih okoliščinah traja 2–3 ure. Takoj ko se keščki izvleče in osuše, zapuste gnezdo.

4. *VZREJA*: Prvi keščki se izvleče navadno v prvi polovici junija tako pri jerebici kot pri fazanki.

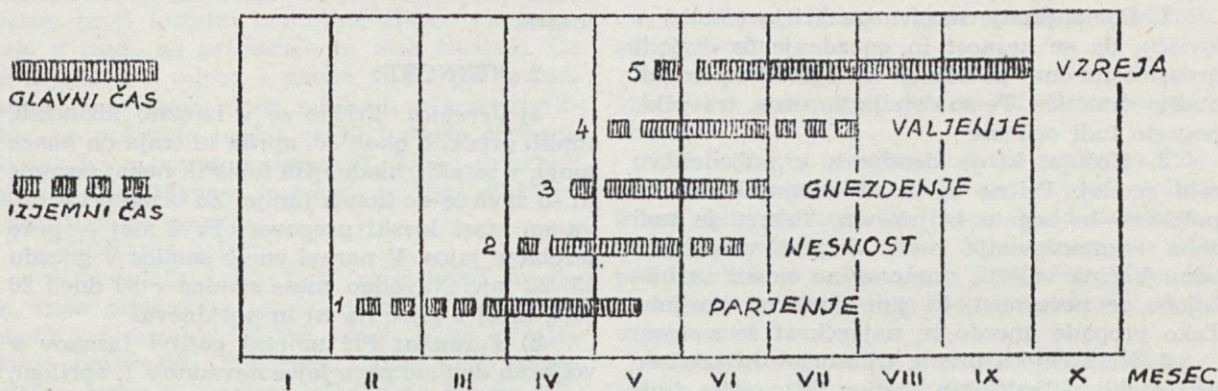
Nahajališča gnezd:

Gnezda iščemo predvsem na površinah krmilnih rastlin, kot so detelja, lucerna, nato na travnikih, livadah. Te poljedelske kulture zgodaj spomladi nudijo največ kritja in miru, ki ga divjad potrebuje v času razmnoževanja. Na žalost pa so zgube v omenjenih poljščinah zavoljo košnje največje. Diagram kaže v odstotkih nahajališča gnezd jerebic: 43 % na površinah krmilnih rastlin, 27 % na travnikih itd. Naloga

SI.1 POTEK NESNOSTI PRI: — FAZANU - - - - JEREBICI

SI.2 OBDOBJA RAZPLODA FAZANOV

lovcev je tedaj, da se lotijo reševanja gnezd pred košnjo v naštetih poljskih kulturah.

Za olajšano iskanje gnezd in čim manjše zgube časa se poslužujejo lovci znanega pravila, da je večina gnezd ob robu zemljišča, ki je zasejano n. pr. z lucerno (glej shematski prikaz, kje išči gnezdo). Bolj v sredini takega zemljišča dobimo vedno manj gnezd.

Praktična navodila:

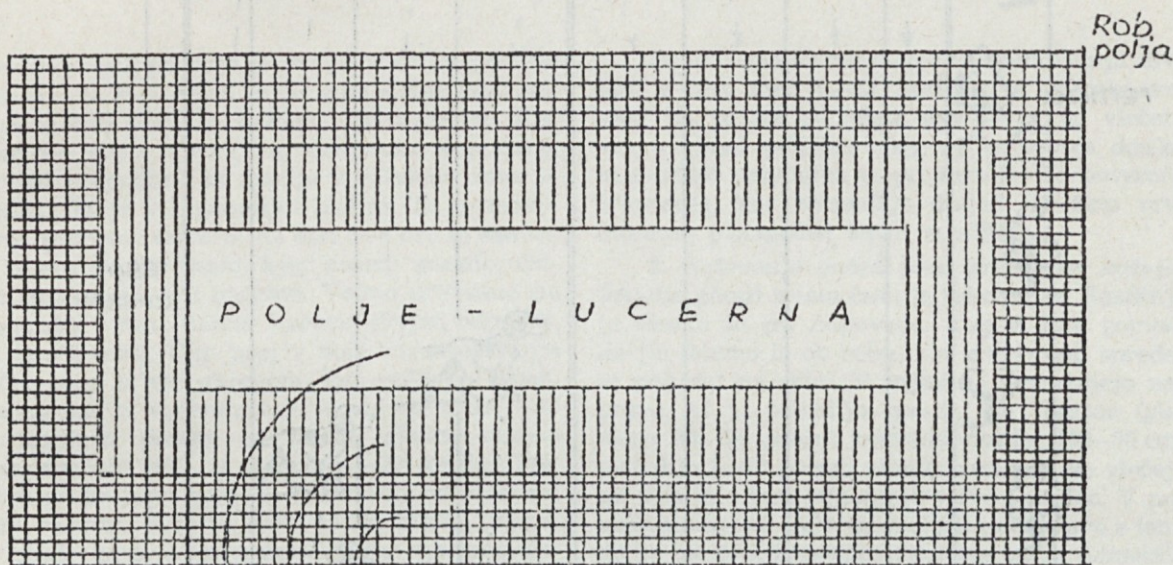
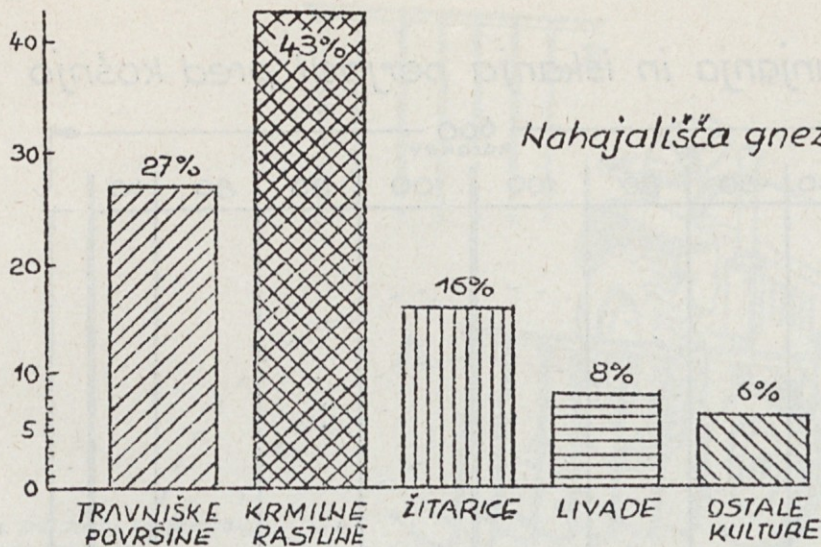
Pri nas danes še nimamo lastnihkušenj za reševanje prirastka kot uspeh dolgoletnih načrtnih opazovanj in raziskovanj. Poslužiti se moramo dognanj v tujini, kjer imajo lovci zaradi intenzivne obdelave v poljedelstvu iste skrbi, če ne večje kot pri nas (ČSSR, Madžarska, Anglija, Danska itd.). Velik stalež pernate divjadi, predvsem jerebic n. pr. v ČSSR, temelji na gojitvenih ukrepih, ki jih lovci izvajajo v času razploda, da rešijo gnezda pred kosilnicami. Poslužujejo se dveh, časovno ločenih gojitvenih ukrepov:

1. Vplivajo na izbiro mesta za gnezdo, ko samica še išče primerno okolje in kritje, kjer nato odlaga jajca in v nadaljnji dobi tudi vali.

2. Pobirajo jajca iz gnezd pred samo košnjo, ko je valjenje še v teku. Z umetno valitvijo teh jajc doma (inkubator, domača koklja, pura) skrbe za prirastek, ki ga nato spuste zopet v lovišče.

1. Vpliv na izbiro mesta za gnezdenje: Navidezno se zdi morda lovcu smešno, kako je mogoče jerebici ali fazanki določiti prostor, kje naj gnezdita, ko sta vendar divjad in ne domače kure! In vendar se moti. Zakaj? Samica zavoljo stalno vznemirjenega okolja zelo rada zapusti gnezdo in tisti okoliščini četudi je nekaj jajc že znesla. V poznejšem času, to je proti koncu valjenja pa zvesto sedi na gnezdu. Znano je, da se takrat samica ne meni za bližajočo se nevarnost in tako postane sama žrtev kosilnice. Hkrati propade seveda tudi gnezdo. S sistematičnim in večkratnim vznemirjanjem dosežemo, da samico prepodimo s poljedelskih površin in okolice, kjer predvidevamo zgodnjo košnjo. Samica napravi drugo gnezdo na mirnejšem kraju. Če tedaj lovišče nima dovolj naravnih remiz, taka akcija ne bo imela pravega uspeha. Jerebico n. pr. prepodimo iz detelje in če ni v bližini naravnega

Kje je gnezdo?

- Nahajališče najgostejših gnezd
- Nahajališče srednje gostih gnezd
- Nahajališče redkih gnezd

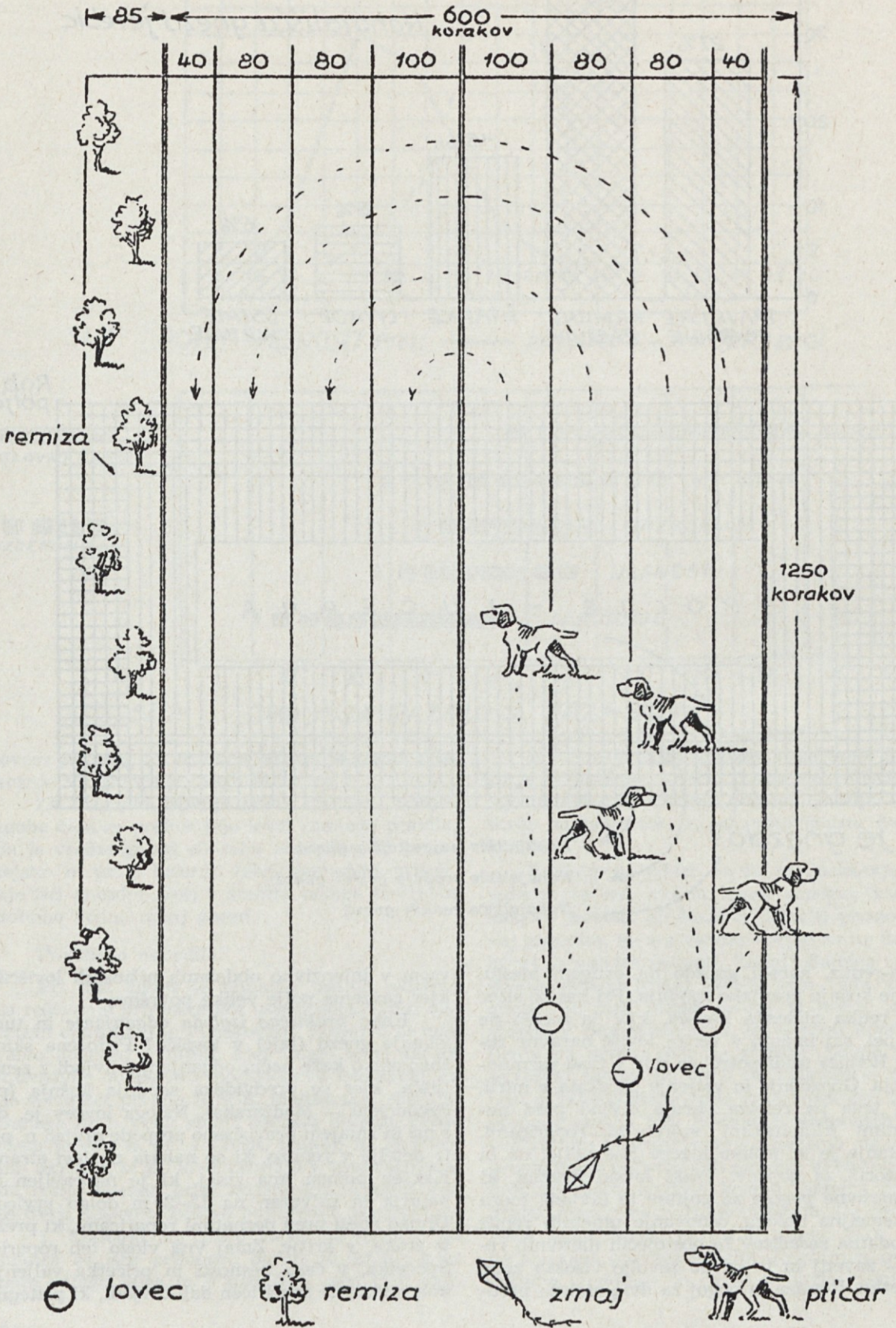
kritja-remiz, naredi gnezdo na drugem mestu, kjer je košnja pravtako zgodnja. Pri nas so sicer prav redka nižinska lovišča, kjer ta ukrep ne bi uspel, saj imamo v večini lovišč naravne remize. Remiza nudi potreben mir v času razmnoževanja. Gnezdenje in valjenje potekata v miru, poleg tega pa remiza varuje divjad pred neugodnimi klimatskimi vplivi in roparicami. Vprašanje je le, koliko lovcev ima voljo, da bi kaj storili za gojitev. Vsaki lovski družini, ki ima naravne pogoje za gojitev te divjadi, mora biti temeljna naloga, osnovanje umetnih remiz ali dodatna zasaditev že obstoječih naravnih remiz – zavetij in to ravno zavoljo visokih zgub prirastka. Remiza je pogoj za dvig staleža pred-

vsem v intenzivno obdelanih nižinskih loviščih, kjer zavzema polje velike površine.

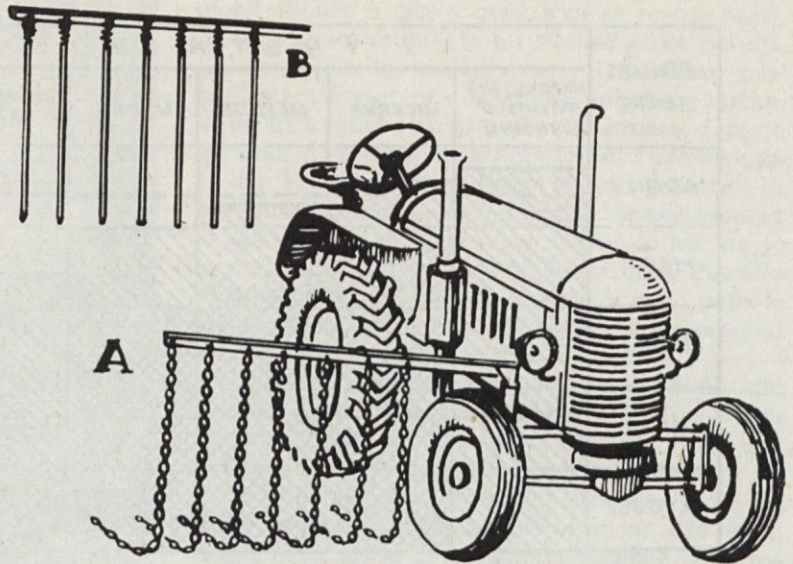
Kako praktično izgleda odganjanje in tudi iskanje gnezd (jajc) v lovišču? Priložena skica shematsko kaže način odganjanja divjadi z zemljišča, kjer se predvideva zgodnja košnja (po Szederjeju – Madžarska). Naloga lovcev je, da s psi in zmajem pravočasno prepode divjad n. pr. iz detelje v remizo, ki se nahaja na levi strani. Kakšen pomen ima zmaj, ki je napravljen iz papirja in privezan na 15–20 m dolgo vrvico? Divjad zbeži pred pernatimi roparicami, ki preže iz zraka, v kritje. Zmaj vrši vlogo teh roparic. Spočetka, v času nesnosti in pričetka valjenja ima samica še specifičen dah divjadi, ki pritegne

Metoda odganjanja in iskanja perjadi pred košnjo

Naprava na traktorju za reševanje gnezd perjadi pri košnji

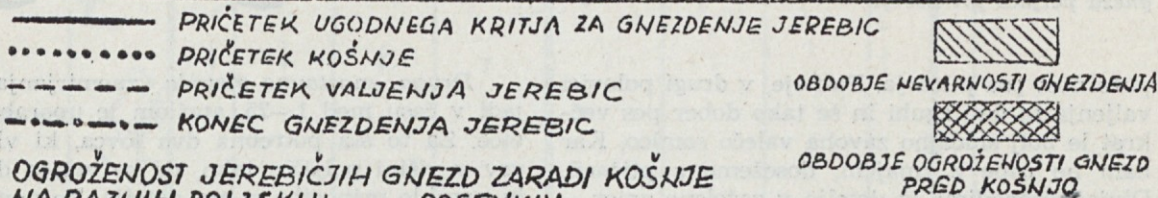
pozornost psa ptičarja. Pozneje, v drugi polovici valjenja ta dah zgubi in še tako dober pes večkrat le bolj slučajno zavoha valečo samico. Kar nam ne uspe z zmajem, dosežemo s ptičarji. Divjad prepodimo iz detelje v zaželeno zmer — remizo, ki je v neposredni bližini. To vznemirjanje počnemo dvakrat na dan 3–4 dni in samica si izbere drugo mesto, kjer naredi gnezdo. Odganjanje mora biti načrtno. Vedno pričnemo na nasprotni strani, kamor hočemo divjad odpoditi, da tam gnezdi. Čim prej v dobi razmnoževanja začno lovci s tem ukrepom, tem večji bo uspeh. Glavni čas za vznemirjanje jerebic je med 1. do 25. aprilom, preden se prične glavna sezona nesnosti; isto velja za fazana (1.–20. aprila). Pričetek parjenja in nesnost sta odvisna od vremenskih razmer. Ako je deževno in mrzlo vreme, se oboje zavleče in vznemirjanje moramo časovno temu primerno prilagoditi. Če lovska družina doseže vsaj to, da v tem času člani-lovci ali lovski čuvaji (tudi brez psov) načrtno vznemirjajo divjad na najbolj izpostavljenih predelih lovišča, bo jeseni lov vsekakor boljši. Odganjanje s ptičarji je obenem dobra vaja za pse pri poznejšem delu v času lova. Vsa gnezda se na opisani način ne dajo rešiti tudi z najboljšo voljo. Vsako gnezdo, ki nam uspe, da ga kakorkoli obvarujemo, pomeni uspeh za stalež. Če je zgodnja pomlad zelo deževna, najdemo mnogo večji odstotek jerebičjih gnezd kakor normalno v obrobni predelih gozdičev. Gnezdenje se prenese torej iz polja na rob: polje — gozd. Divjad v tem primeru sama od sebe išče boljše pogoje. To ni teorija, temveč dognanje načrtnih raziskovanj, kje so se v posameznih letih nahajala gnezda. Na tem spoznanju temelji opisani sistem odganjanja divjadi iz ogroženih poljedelskih površin, ki omogoča, da se osredotoči gnezdenje v remize!

Druga, enostavna metoda vznemirjanja divjadi v času med 1.–25. aprilom je uporaba vrvice. Za to sta potrebna dva lovca, ki vlečeta vrv v višini poljščin tako, da se vrvica dotika in narahlo pripogiba n. pr. deteljo. To povzroča šelestenje, kar vznemirja divjad. Dolžino vrvi moramo prilagoditi širini zemljišča.

2. Reševanje gnezd pred pričetkom košnje: Iskanje gnezd v tem času je težavnejše. Rastlinje je visoko in psi odpovedo. Takrat ima pomen, da jih iščemo le ob robu, kot sem opisal spredaj in pokazal na skici. V tujini se poslužujejo naprave, ki jo pritrdijo spredaj na traktor (glej skico A). Na prečni kovinski nosilec (60–80 cm) pritrdijo 8–12 prosto visečih verig, ki se vlečejo po tleh in s tem odganjajo valeče samice. V novem času so Čehi izpopolnili to napravo s tem, da so na prečni nosilec namesto verig namestili kovinske palice. Te viseče pokončne palice so pritrjene z močnimi spiralnimi (vibastimi) vzmetmi na prečni nosilec (slika B) in samico enostavno vržejo iz gnezda. V številnih primerih se je zgodilo namreč to, da je veriga šla preko gnezda, ne da bi pri tem odpodila samico ali pa so se verige pri tleh zapletle v klobčič. Na Češkem mora po zakonu imeti vsak traktor to napravo v času košnje in navzoč je vedno tudi lovec. S tem pa naloga še ni rešena. Naprava reši pretežno le valeče samice, propade pa večina gnezd z jajci vred. Od jajc pa je odvisen prirastek! Ako pa nam uspe, da rešimo tudi jajca, moramo ta doma umetno valiti s kokljo ali z inkubatorjem, sicer je vse skupaj brez pomena. Iz tega je razvidno, da je bolj enostavno, da se poslužujemo sistematičnega vznemirjanja v času pred glavno sezono nesnosti. S tem iz poljskih kultur, ki so zgodaj košene, divjad prepodimo in tako si poišče po možnosti mirnejša mesta za gnezdo.

LETNI ČAS MESEC	VRSTA POSEVK						
	NEPOKOŠENE TRAVNIŠKE POVRŠINE	LUCERNA	DETELJA	LIVADE	OZIMNA RŽ	OZIMNA PŠENICA JEČMEN	JARA PŠENICA OVES
APRIL	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)
MAJ	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)
JUNIJ	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)
JULIJ	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)
AVGUST	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)	diagonalne črte (levo na desno)

SL.3 OGROŽENOST JEREBIČJIH GNEZD ZARADI KOŠNJE NA RAZNIH POLJSKIH POSEVKIH

Kdaj se prične košnja raznih posevkov in nastopi čas ogroženosti jerebičjih gnezd, kaže spodnja razpredelnica:

Ta nam služi za orientacijo, kdaj začnemo z reševanjem gnezd in pobiranjem jajc.

Sklep

Zgube v času košnje so pri mali divjadi zelo velike. Propade najmanj tretjina vseh gnezd. Pri poznanju posameznih obdobjev razmnoževanja je možno vplivati na divjad, da jo prisilimo gnezditi na mirnem kraju. Reševanje gnezd tik pred košnjo je vezano z nadaljnjo umetno valitvijo

pobranih jajc. Od lovcev se zahteva prisotnost v lovišču, da z gojitvenimi ukrepi (osnovanje remiz, pokončevanje roparic, krmljenje itd.) pomagajo dvigniti stalež te divjadi.

Le s skupnimi napori in nesebično požrtvovalnostjo nam bo uspelo zboljšati stalež divjadi in dvigniti naša lovišča na ustrezno raven.

LITERATURA:

1. Ing. Jiří Sekera: Chov koroptvi
2. Ing. Jiří Sekera: Chov bažantu
3. Szederjei — dr. Studinka: Nyúl fogoly, fácán
4. I. C. I. Game Services: Annual report 1957—1960
5. F. von Raesfeld: Die Hege

Še nekaj o lanskem prsku srnjadi in kvaliteti srnjadi

(Iz zahodnega dela Pohorja LD Gradišče)

Lovišče je hribsko z najnižjo nadmorsko višino 350 m in najvišjo točko 1150 m, Kremžarjev vrh.

Bilo je 10. julija, ko sem se zvečer odločil, da grem zjutraj pogledat po lovišču za srnjakom, nato pa na moj dom k očetu. Naslednje jutro je ura udarila na cerkvenem stolpu tri, ko sem se odpravil. Pot me je vodila skozi gozd. V gozdu je bila še tema, le ptiči so se že oglašali. Ko stopim iz gozda na jaso, zagledam kapitalnega srnjaka, ki se počasi prestopa in ob-

jeda rastline in gleda okoli sebe. Da mu ne bi pokvaril zajtrka, sem ga nekaj časa opazoval z daljnogledom, potem se pa zmuznil do sosedove njive. Sedel sem na razgleden prostor in takoj opazil ca. 130 m pod seboj lepega srnjaka, ki se je pasel. S seboj sem imel piščalko ter sem nekajkrat zapivkal. Srnjak dvigne glavo in nekaj časa nepremično gleda proti meni. Nato utrga bilko ter spet pogleda proti meni. Ponovno zapivkam, nakar srnjak nekajkrat naglo skoči proti meni, potem pa v koraku pride mimo mene

Foto D. Oblak

na kakih dvajset korakov. Ker je bil veter ugoden, me ni dobil v nos in je počasi odšel v gozd ter med potjo vohljal po tleh. Čez pet minut rahlo ponovim pivkanje in gledam v smeri, kjer je zginil srnjak. Naenkrat nekaj udari za menoj ob tla. Obrnem glavo ter vidim, da isti srnjak stoji deset metrov od mene. Ko opazi moj premik, naglo odskoči in prične bavkati in se oddaljevati v gozd. Vznemiril je tudi dva druga srnjaka v bližnji okolici. Takoj sem se odločil, da grem prihodnjo nedeljo zopet na to mesto, da ugotovim, kakšna sta druga dva.

Dne 22. julija sem zopet prišel v tiste travnike pogledat za srnjaki in sicer s spodnje strani. Poiščem si primerno kritje ter gledam po polju. Takoj opazim v ovsu srnjaka vilarja, ki objeda oves; je zelo nemiren ter neprestano gleda v nasprotno smer. Od tam zaslišim močno lomstenje in pivkanje srne; zato pripravim daljnogled. Med tem steče čez travnik srna, za njo pa srnjak, ki mi je prej prišel dvakrat na klic. Ko je srna odbežala, srnjak obstoji sredi travnika in jo ubere za vilarjem. Takoj sta zginila v grmovju. Čez nekaj časa se srna vrne na travnik,

motri okolico in gre v oves, kjer se prične pasti. Ni minilo pet minut, je bil snubec zopet pri nji. Ko opazujem ta zaročni par, mi naenkrat pripodi stara zvitorepka tik mene mladega zajčka. V veliki naglici sem ji prekrižal grešno dejanje ter rešil mlademu zajčku življenje. Tako sem za ta dan končal lov in z lisico mahnil k sosedu, ki me je vedno karala, da ji je lisica ugrabila enajst kokoši. Ko ji pokažem staro lisico, potrdi, da je prava in da se niti hišnega psa ni bala. Potožila je še o nadležnih »kozah«, češ da ji bodo pojedle ves fižol. Obljubil sem ji, da jih bom pregnal s fenolinom.

Naslednjo nedeljo, ko je pri nas včasih klic že zelo uspešen, sem ves dan priklical le enega srnjaka. Dne 2. in 3. avgusta je bil prešnja leta pri nas najboljši klic. Tretjega avgusta sem ob tričetrt na dvanajst priklical srnjaka, ki je na moje pivkanje pripivkal proti meni kot srna. Mislim sem, da je reva zgubila mladiče. Ker rogovja nisem videl, sem mirno sedel, da bi me ne opazila. Nato v visoki praproti zgine. Nekaj časa čakam, nato pivkanje ponovim. Toda na začudenje se je ista žival prikazala na dvajset korakov. Sedaj sem šele opazil spolovilo. Z daljnogledom sem zaznal majhne konice, ki so štrlele iz dlake na glavi. Bil je enoletni mladič, ki je čist tehtal 11 kg, rožički pa so bili dolgi 1,5 cm. Ko sem odžagal rogovje, je bilo v nosni votlini toliko obada, da bi bil po mojem mnenju srnjak poginil. Skoraj v istem času je bil prsk srnjadi 1961. Na splošno je v našem lovišču že nekaj let klic srnjakov zelo slab in se tudi prej pričinja. Sedaj še nekaj o kvaliteti srnjadi.

V oktobru sem uplenil po rogovju podobnega srnjaka. Imel je skrivljeno rogovje ter je bil zelo slab. Tehtal je 14,5 kg. Bil je brez nosnega obada, vendar pa zelo mršav. V decembru sem uplenil mladiča, ki je tehtal 5,5 kg. Nadalje sta bila v naši družini lani uplenjena še dva srnjaka in tri srne, ki so tehtali izpod 14 kg. V našem lovišču je povprečna teža srnjadi okoli 16 kg. Le zelo redki so nad 20 kg. Pred leti pa je bil le redki izpod 18 kg. V našem glasilu »Lovec« je bilo že mnogo teh problemov nakanah in izražena so bila tudi mnenja, da se srnjad pari preveč v krvnem sorodstvu. Po mojem mnenju pa je tudi krivda glede padca kvalitete pri naši srnjadi v tem, da ji manjka naravne hrane v naših gozdovih, kar je tudi vzrok, da danes srnjad bolj sili na poljske kulture. Marsikateri kmet te ošteje in pravi, da je bilo tudi včasih dosti srnjadi, pa ni bila tako vsiljiva na polju. Saj drži, da se je stalež srnjadi na splošno povsod dvignil ter bo tudi verjetno v tem vzrok, da jim primanjkuje hrane v gozdu.

Pred nas lovce stopajo vedno večje naloge v pogledu gojitve in kako obdržati pravilen in dober stalež. Družine se bodo morale skrbno pripraviti za zimsko krmljenje, posebno srnjadi. Naloge, ki si jih družine zadajo na posvetih glede

krmljenja, se morajo dosledno izvajati. Družine morajo biti vedno pripravljene za primer hude zime s krmo. Tudi v našem revirju pozimi srnjadi ne ostane za krmo drugega kot jelova in smrekova stelja. S čiščenjem gozdnega plevela je tudi uničena hrana za našo srnjad. Problemi bodo vedno večji, kar lahko ugotovi vsak lovec sam, če le malo pogleda pozimi po revirju. Srnjad preprečka vse robove in jarke ter išče ostrogo, ki je poleg hrane še zdravilo. Zaradi tega je potrebno, da se hrana pripravi na določena mesta že v poletnem času, da se srnjad privadi, ker le na ta način jo bo vzela. Prepozno

napravljena krmišča so za srnjad bolj strašilo, kar sem že tudi sam doživel. Omenim naj samo še prevoz sena pozimi, ko se ga je mnogo raztreslo zaradi ozke poti. Naslednje jutro sem šel po tej poti na kune ter našel ob raztresenem senu in v bližini poti polno svežih sledov srnjadi, ki je iskala hrano. To je tudi dokaz, da res primanjkuje hrane naši srnjadi.

Zaradi tega mislim, da bi bilo potrebno vsa ta vprašanja obravnavati na sedežih lovskih družin, oziroma lovskih in republiških zvezah skupaj z gozdnimi upravami in kmetijskimi zadrugami.

A. O., LD Gradišče

Trkanje na okno – klic človeškim srcem

Tiho, spokojno zimsko jutro. Utihnili so tuleči viharji, zamrlo je bolešno stokanje stare jablane ob poti. Vsa pokrajina s svojim žalostnim pozno jesenskim licem je utonila v globoko zimsko spanje.

Snežinke padajo na zemljo tiho in nežno kot puh, toda gosto in vztrajno. Polja, gozdovi, ceste in strehe, vse je odeto z debelo odejo najfinejših kristalov.

Otroci veselo čebljajo ob toplih pečeh. Njihove igre prekine slabotno prhutanje in trkanje na okno. Z odprtimi usti, strmeč poslušajo trkanje, ki se v presledkih ponavlja. Rože, ki jih je narisala burja prejšnje dni na zunanje okno, jim zastirajo pogled na plano. Tedaj se oglasi na oknu slaboten ci--ci--ci. Otroci vzradošeni zakriče, ko spoznajo glas siničke.

Tako je bilo v naših otroških letih, tako je še danes. Zima se vrača in poleg številnih čarov prinaša tudi velike preskušnje, posebno za živalski svet. Domače živali so zavarovane in ob skrbni človekovi negi ne poznajo stiske, ki so ji izpostavljene divje živali v naravi. V zimi postanejo živali, ki se vse leto izogibljejo človeka, pohlevne in zaupne. Neizprosni boj za obstanek jih pripelje v bližino človeških bivališč. Lovci, priskočimo našim varovancem na pomoč in jih skušajmo z zimskim krmljenjem obvarovati pred žalostnim koncem. Mislim, da ni člana lovske organizacije, ki ne bi v teh kritičnih dneh pomislil na prezebajočo divjad in ji po svojih močeh skušal pomagati. Z izdatnim krmljenjem divjad zadržujemo v bližini krmišč, da ne postane plen brezsrčnežev, ki kaj radi zlorabijo stisko za svoje nečedne račune.

Posebno težko je za drobne ptice pevke, ki zavoljo svoje nebogljenosti ne morejo kopati v debelo snežno odejo in izbrskati kaj za lačni kljunček. Lačne in prezeble so kaj lahek plen skobcev in drugih roparic, predvsem tudi plen domačih mačk. Takrat pogosto obletajo naša bivališča in s svojim žalostnim čivkanjem prosijo

pomoči. Ne bilo bi prav, če bi takrat pozabili na njih. Prav one so najbolj potrebne naše pomoči, ki jo s svojim marljivim uničevanjem mrčesa in poživiljanjem narave ter naše okolice nedvomno zaslužijo. Preprosta krmilnica, ki pa naj ne stoji prazna, bo obiskana od neštetihih drobnih ptičic. Če sami ne utegnemo dnevno oskrbovati krmilnic, zainteresirajmo za to opravilo našo mladež in budimo v njih čut ljubezni do narave.

Kakor ščiti zakon lovno divjad, prav tako ščiti tudi ptice pevke. Če bi jih zanemarjali, ne bi v celoti izvršili poslanstva, ki nam je lovcem kot upravljavcem in zaščitnikom narave nalo-

Foto M. Langus

ženo. Tudi s temi drobnimi opravili bomo potrdili našo resnično ljubezen do narave in dokazali, da nismo polovičarji v vršenju dolžnosti, ki jih narekujejo lovsko srce in lovska etika.

Zopet bodo zapihale tople sapice — sneg se bo stopil, neznanska moč narave nas bo z novim

hrepenjem vabila v svoje kraljestvo. Naše tihe stopinje v naravi bo spremljal zbor krilatih pevcev in nam oznanjal hvalo za pomoč v zimski stiski.

Viktor Čeh,

LD Bukovje pri Dravogradu

KRDELO

(Odlomek iz knjige »Siva bratovščina«)

Ivan Ferlež

Ko je v daljavi utihnilo streljanje in je gorska vasica znova utonila v prividen mir zimске noči, se je prek zasneženega pobočja spet razlegel zavijajoči klic volka vodnika. Ob robu gozda se je raztepena volčja tolpa začela zbirati za ponoven napad.

Prav v trenutku, ko je ob medlem luninem svitu zagledal med nizkim brinovim grmičjem sence svojih lačnih tovarišev in se jim hotel pridružiti, je Sivko za svojim hrbtom nenadoma zaslišal bližajoče se zamolklo renčanje, pretrgano z globokim hropečim dihanjem. Čeprav ga je bolela ranjena noga, je v podzavestnem občutku nevarnosti bliskovito odskočil v stran. Koža se mu je naježila, ko je v napadalcu spoznal starega volka, s katerim se je tisto noč že klal zaradi vrstnega reda v dirjajočem krdelu. Bil je ranjen. Pri begu iz vasi se mu je pekoči svinec zagrizel globoko v pleče in komaj je pobegnil. Lakota in tisti podzavestni nagon, ki v zimskih dneh družijo volkove, sta ga gnala k temu, da se odzove klicu vodnika in pridruži ostali bratovščini. Čutil je, da je zanj življenje končano in v tistem obupnem občutju, ko se tik pred smrtjo še enkrat zbere vsa sila preostale moči in ko preneha vsa razsodnost početja, se je v svojem zverskem nagonu znova pognal proti Sivku, kot da je prav on kriv vse njegove nesreče. Sivko je še enkrat odskočil, se v skoku zasukal in zasadil svoje ocnjake globoko v nasprotnikovo grlo. Dah po krvi je privabil druge volkove, ki so brez premisleka, kakor da so komaj čakali na nekaj takega, planili na svojega umirajočega tovariša in ga raztrgali na kose. Tudi Sivko je odtrgal svoj delež. Po zakonu volčje tolpe za ranjenega in shiranega volka ni prostora v družini. Ta je vedno obsojen, da s svojo smrtjo podaljša življenje ostalih.

Tisto noč so lačni volkovi še nekajkrat vdrli v vasico, toda bili so vselej pregnani. Tik pred jutranjim svitom, ko so na vzhodnem nebu začele zvezde plaho toniti v porajajoči se svetlobi novega dneva, se je razvlečeno volčje krdelo s pospešenim korakom vzpenjalo prek golega pobočja. Neslišno kot misel so drsele sestradane sence čez zasnežene planjave in kot da so nave-

zane druga za drugo, zginjale za skalnim robom. Ko se je povsem zdanilo, se je tavajoči sivi trop ustavil v globoki grapi, kjer je pod okriljem gostega smrečja legel k počitku.

Nagonsko sluteč nevarnost, da tudi sam ne postane žrtev lakote lastnih bratov, je Sivko namenoma zaostal in se ni odzval klicu vodnika. Prikrit za brinovim grmom je počakal, da je tolpa krenila v noč in šele čez čas je tudi sam odtaval po njenem sledu. Tik pod robom skalnega grebena, od koder je imel dober pregled nad dolino pod seboj, si je poiskal zaklonišče in legel v zavetrje. Gosta megla je nenadoma zagrnila planinske vrhove in močan severni veter je dvignil oblak suhega pršiča. Ko se je vijoči snežni prah polegel in ko je meglena sivina zdrsnila po pobočju, je Sivko opazil, da so njegovi sledovi povsem zabrisani. Čeprav ga je motil nelagodni občutek lakote, je Sivko v neki prijetni utrujenosti kmalu zaprl oči in se v tisti topi neobčutljivosti, ki jo izzoveta napor in utrujenost, prepustil prijetnemu drezežu.

Čez čas je veter razgnal megleno zaveso in svetloba zimskega sonca se je bleščeče odbijala od zasneženih planinskih vrhov. Kmalu zatem je tudi veter ponehal. Vse je bilo tiho in mirno. Celo vrhovi vitkih smrek so postali negibni in kakor da jih je strah pred neljubimi gosti, so nenadoma pretrgali svojo večno šumečo pesem. Nastala je tista globoka tišina zasneženega gozda, ki s svojim mirom in nenavadnostjo vzbuja občutek strahu in negotovosti v vsakem živem bitju. Vodnik krdela je na svojem ležišču najprej samo obrnil glavo proti robu gozdička, potem pa nenadoma vstal in zastrigel z ušesi. Njegov tenak sluh je nekje v daljavi bolj slutil kakor pa določno slišal neko čudno dogajanje, ki se je pa že po nekaj trenutkih spremenilo v čisto razločne človeške glasove. Stari, izkušeni volk je pritaženo zarezal. Počivajoča tolpa se je vznemirila in volkovi so se z naježenimi kožuhi dvignili z ležišč.

To ni bilo več tisto neustrašeno krdelo, ki je pod zaščito teme še minulo noč tako predrzno napadalo vaške staje; presenečeni volkovi so začutili, da se nahajajo v pasti in da so obkoljeni

Foto P. Adamič

z vseh strani. V moreči negotovosti prihodnjih trenutkov so se plaho vznemirili in čakali na odločitev vodnika. Veter je spet zapihal in tokrat prinesel s seboj že čisto razločen dah ljudi. V robah nad grapo se je naenkrat razlegel močan lajež ovčarskih psov.

Nekaj mlajših volkov se je v strahu začelo izmikati iz jarka. Vodja krdela jih je z režanjem ustavil, potem se pa s tihim in opreznim korakom odplazil proti nasprotnemu robu gozdička, z namenom, da vidi, kje se sovražnik nahaja. Če bi to bil osamljen potnik, bi lačno krdelo brez pomisleka krenilo v napad, toda množica glasov, ki so prihajali z vseh strani in lajež velikih šarplaninskih psov so vznemirili in napolnili s strahom celo starega izkušenega vodnika. Položaj tolpe je z vsakim trenutkom postajal vse bolj brezupen in negotov. Šumenje snega pod človeškimi nogami se je čulo že v samem smrečju in tedaj se je začel vodnik počasi izmikati proti gornji strani jarka. V majhnih presledkih se je za njim zvrstila vsa tolpa. Ko je vodnik prišel že skoraj pod samo skalovje, je nenadoma zagrmel strel. Presenečeno krdelo se je obrnilo in zdirjalo nazaj v smrečje z namenom, da pobegne po jarku navzdol. Ko so pa tudi tam zagramele puške, so prestrašene zveri kakor brez uma planile vsaka na svojo stran.

Sivko je v svojem skrivališču že pred strelom začutil nemir, ki se je vse bolj bližal in razločno je slišal klice ljudi. Toda, prav takrat, ko se je dvignil, z namenom, da se pridruži tropu, so v robu nad njim divje zatulili psi. Presenečen nad njihovo pojavo se je stisnil nazaj v skrivališče in samo od časa do časa oprezno dvignil glavo iznad zameta, ki ga je snežni metež nanese ob skalovje. V jarku so grmeli strel in Sivko je videl nekaj svojih tovarišev, kako se brez moči prevračajo po snegu. Veliki ovčarski psi so planili po njih in jih ob besnem renčanju začeli daviti. Videl je tudi vodnika in za njim še dva volka, kako so se prebili iz jarka in se po na-

sprotnem pobočju pognali proti robu planine. Toda ko je odjeknil ponoven strel, je stari vodnik najprej klecnil, se nato zavrtel in zdrsnil v jarek, kjer je negiben obležal.

Nepopisen strah je zajel Sivka, ko je začutil, da se šum korakov bliža tudi njegovemu skrivališču. Že je hotel planiti po strmini navzdol in pobegniti v goščavo, toda bolečina ranjene noge ga je prikovala nazaj na ležišče. V tistem trenutku se mu je skozi meglo pozabe nenadoma in povsem jasno prikazala slika ograje, v katero ga je še kot majhnega in neobgljenega volčiča zaprl stari pastir. Spomnil se je divjega renčanja velikih psov, ki so napadali ogrado z željo, da ga raztrgajo na kosce. Spomnil se je svojega pobega v prostost in naenkrat sta se vsa njegova mrznja proti človeku in vsa drznost, ki jo je podedoval po svojih prednikih, spremenili v nepopisen strah pred smrtjo in negotovostjo. Ko se je šum bližajočih se korakov že toliko približal, da je začutil tudi dah človeka, Sivko ni več vzdržal. Čeprav ga je ranjena noga strahovito bolela, je s skrajnim naporom v dolgem skokú planil iz ležišča in se ob presenečenem lovcu bliskovito pognal v dolino. Za njim je zagrmel strel in nekaj vročega mu je oprasnilo uho, toda že v naslednjem trenutku, preden je zagrmel drugi strel, se je Sivko znašel v jarku in takoj zdrsnil v goščavo. Pod težo snega podvite veje so ga zaslanjale in ščitile pred očmi preganjalcev. Nekaj na slepo izstreljenih strel ni doseglo zaželenega cilja in Sivko se je vse bolj izmikal iz njihovega dosega.

Skrivajoč se ob bregu zamrznjenega potoka se je priplazil do konca jarka in tam obstal. Streljanje je utihnilo in samo od časa do časa se je še slišal oddaljujoč se človeški glas. Sivko se ni več oziral na klice ljudi. Stisnil se je ob deblo starega bora in pazljivo prisluhnil v pričakovanoju še katerega od članov razbite tolpe. Ko se je prepričal, da ni za njim nikogar več, se je dvignil in počasi odšepal proti planinskemu sedlu.

Padel je mrak in nad planino se je razgrnil pajčolan drhtečih zvezd. Večerni mraz je že strnil od sonca razmehčano snežno površino, Sivko se je pa še vedno vzpenjal po tem snežnem planinskem brezpotju.

Nad robom vrhov mogočne Šar planine se je komaj zaznaven rumenkasti svit počasi prelil v bleščeč odsev; srebrni mesečev krog je neslišno zataval po vsemirju in s svojimi mrzlimi žarki osvetlil brezciljno pot osamljenega volka. Takrat se je Sivko ustavil in kakor da od meseca išče nasvet, kam naj krene, obrnil svoj mežikajoči pogled v zagonetnost brezkončnih višav.

Kuna Mrka

Gonjač

Mladost je kakor cvetoča pomlad in spomini so kot biseri življenja. Mnogo svojih biserov sem nabral po prelepih gozdovih Štajerske. Sedaj sem daleč od rodnega kraja in sonce, ki greje te daljnje gozdove, se igra na ostrini mojega bajoneta. Tu stojim in tu sem zato, da bi to sonce večno svobodno sijalo. Vendar si nadvse želim, da bi se čimprej vrnil. V daljavo in preteklost gredo moje misli in v spominu mi je zablestel delček mladosti, ki se nikoli ne vrne. Utonila je v življenju — v tej divji reki brez vrnitve.

* * *

Takrat je bilo poletje in vroče, da so se svedrali listi na steblih koruske. Nad Bukovjem je ležala dremava sopara, visoko v ozračju pa je leno krožila kanja. S svojim bistrim očesom je opazovala poseko, koder so zorele maline in kjer se je med robidovjem bohotil rdeči bezeg.

Vedno, kadar sem šel po maline ali kamorkoli že, sem vzel s seboj terijerja Pika. Bila sva neločljiva prijatelja. S Pikom, ki mi je bil najboljši vodič v spoznavanju skrivnosti in lepote narave sem preživel najlepši del svoje mladosti. Pika danes ni več. Z njim je zginila brezskrbna mladost in ko se sedaj spominjam, kako mi je bilo takrat, ko sem zvedel, da ga je povozil avto, me zopet stisne v grlu in občutek jeze me spreleti, ker je življenje tako krivično in ker vsakemu dobremu bitju odmeri tako kratko življenje.

S polno posodo rdečih malin, privezano okoli pasu, in v velikih očetovih čevljih, ki so me varovali pred trnjem, sem se plazil po grmovju proti mestu, kjer sem pustil vedro, v katerega sem stresal maline, kadar je bila posoda polna in kjer sem privezal Pika, da mi je čuval stvari.

Če se mi je zgodilo, da nisem mogel najti mesta, kjer sem pustil reči, sem samo zaklical: Pik, glas, in Pik je zalajal. Ko sem stresal maline in se hotel vrniti od koder sem prišel, sem

Molčal je mesec, molčale so višave...

Še nekaj časa je bilo vse tiho in spokojno, potem se je pa nekje iz daljave dvignil proti nebu zategel volčji klic. Sivko je ves zadrhtel in še bolj pazljivo prisluhnil...

To ni bil tisti klic, s katerim je še preteklo noč vodnik zbiral svoje raztepeno krdelo. V zavijajočem glasu neznane volčice je drhtela neka pritajena otožnost nad osamljenostjo in se prepletala s tistim nezadržnim toplim hrepenenjem, ki s svojim čudežnim čarom prebuja strast v volkovih in jih vsako zimo znova vabi v svatovski zbor...

nenadoma zaslišal iz bližnje grape čudno vreščanje, podobno zajčjemu vekanju. Takoj sem posumil, da je morala neka žival ujeti zajca. Brž sem sprčil Pika, ki je kakor strela prasnul skozi trnje in čez nekaj dihov jel goniti sem ter tja po grmovju, kakor da bi nekaj od blizu lovil. Tedaj sem se tudi sam zapodil v smer laježa, da bi priskočil na pomoč. Malo sem zastal, da bi slišal, kje goni. Lajal je nekaj časa na mestu, potem je obupno zatulil in začel goniti proti meni. Hitro sem se sklonil, razgrnil pred seboj grmovje, da bi bolje videl, in zadržal dih, da bi bolje slišal, kje teče žival in kaj pravzaprav je. Kakor puščica je švistnilo mimo mene nekaj črnega, velikega kakor mačka. Potem je pridiral tudi Pik. Drl se je in sopihal ves besen, ker mu je zver verjetno pobegnila izmed zob. Po kakih 100 metrih gonje, tam, kjer je grmovje prešlo v mlado bukovje, je začel spet lajati na mestu.

Aha, na drevesu je, sem zaključil in čez čas ves opraskan od trnja pritekkel do kraja, kjer se je Pik vzpenjal po mladi bukvi in srdito grizel okoli sebe nizko vejevje in korenine pri deblu, ker ni mogel doseči plena. Pazljivo sem se približal in v gostem vejevju zagledal črno gmoto z drobno glavico in rumeno liso pod vratom. Kuna je kazala zobe in ko me je opazila, je jela vreščec renčati mrrr, mr-r, rrr. Prava, lepa stara kuna, mogoče prav tista, ki naju je z očetom preteklo zimo tako potegnila, da sva jo od jutra do večera zastonj sledila. Sedaj mi je bila skoraj na dosegu roke. Le kaj storiti? Vedel sem, da je krzno brez vrednosti, ker je bilo poletje. Uh, ko bi jo mogel ujeti živo! S takšnim lovom sem imel slabe skušnje, a sem vseeno sklenil, da spet poskusim. Mogoče se mi tokrat vendarle posreči, ko sem na ta način ujel že nekaj veveric, ki gotovo niso počasnejše od kune.

Ker se Pik ni umiril, se je tudi kuna naveličala bevskanja in tresenja vejevja, pa si je

hotela pomagati na varnejše mesto. Skušala je skočiti naprej, a se je šibko vejevje upognilo in telebnila je na tla, kjer je za las ušla Pikovim čeljustim. V gostem nizkem grmovju je bila kuna urnejša od psa in posrečilo se ji je, da se je razdalja med njima nekoliko povečala. Kakšnih 80 korakov v strmini nad grapo je stal velik osamljen hrast, kjer je Pik znova začel na mestu lajati. Pritekel sem tja in s težavo opazil visoko v vrhu hrasta temno kepo. No, sedaj si moja, če bo šlo po sreči!

Piku, ki je žalostno gledal zdaj mene, zdaj po deblu navzgor, kot bi vpraševal, kaj bova sedaj, sem zapretil z roko: Pik, pazi na muco, pazi! Pomahal je z repom in zalajal, jaz pa kar sem mogel stekel proti domu, da bi obvestil očeta in mu predložil načrt. Oče ni bil ravno preveč navdušen. Menil je, da se ne bo posrečilo in da ni vredno poskusiti. Jaz sem trmasto vztrajal pri svojem. Vzel sem dolgo tanko preklo, ki sem jo drugače uporabljal kot ribiško palico in na koncu privezal tanko jekleno zanko, oče pa za vsak primer puško. Po kakih dvajsetih minutah sva vsa zasopla pririnjila do hrasta. Pik je še vedno lajal in ko naju je zagledal, je utihnil. Brž sem si privezal palico za pas, da bi imel pri plezanju proste roke in se kot maček pognal po deblu navzgor. Ko sem s težavo priplezal pod vrh, sem previdno odvezal palico, pripravil in razširil zanko ter palico počasi potisnil proti kuni, ki me je začudeno opazovala. Rahlo sem ji skušal nadeti zanko, pa jo je s šapo vedno odrinila. Od velike nestrpnosti in nervoze mi je kljuvalo po sencih in srce sem začutil v grlu. Kuna, ki ji je bilo žgečkanja verjetno dovolj, se je obrnila v drugo stran in se pripravila kakor da hoče tvegati skok v globino. Zadnji hip sem ji potisnil zanko pred glavo in tedaj je skočila. Zanka se je zategnila, palica močno upognila in le malo je manjkalo, da me ni potegnila navzdol, kjer bi bil prav gotovo za vedno končal. Zakričal sem očetu spodaj, naj pazi in se jel spuščati. Pri tem sem pazil, da se palica ne bi kje zataknila ali preveč približala deblu in bi kuna zgrabila za oporo. Na srečo je šlo vse kar najhitreje in čez nekaj dihov je oče kuno, ki se je zvijala in grabila s kremplji okoli sebe, spretno zgrabil za vrat in za zadnji nogi, jaz pa Pika, da bi ne iztrgal kune iz rok.

Ko sva prišla domov, sva kuno za prvo silo vtaknila v zaboj za drva. Potem sva na podstrešju med staro šaro poiskala kletko. To sva pregradila in v lesenitno pregrado izrezala okroglo luknjo za prehod iz »pritičja« v »nadstropje« ter kuno premetila v gajbo. Na vsak način se je hotela rešiti. Prepeljevala se je iz predala v predal, renčala in se divje zaletavala v rešetke, da si je ogulila ves gobček. Končno se je nemočna sprijaznila z usodo in se umirila. Odneseš kletko pred hišo in jo obesil v vejevje na jablano. Nad gajbo sem napravil streho

iz pločevine, da bi bila ujetnica varna pred dežjem.

V preveliki lovski vnemi sem v Bukovju pozabil nabrane maline in sem sedaj moral ponje. Medtem ko sem stikal po grmovju, da bi dopolnil posodo, sem našel na podrtem trhljem deblu plen kune, velikega mladega zajca s pregrizanim vratom. Dan se je uspešno končal in pod večer sem se zadovoljen vračal z bližnjega trga, kjer sem prodal maline. Poleg lepega izkupička me je doma čakala še imenitna zajčja pečenka.

V prvi zarji se je svetlilo poraslo hribovje in tudi v dolini se je rahlo danilo. Topla poletna noč se je naglo umikala jutru in vročemu dnevju. Na vzhodu je bledela jutranja zarja. Kakor bi me izstrelil, me je vrglo iz postelje, ko sem slišal očeta, ki je rekel mami: Kako je mogla pobegniti, brž ga prebudi. Stekel sem pred hišo in ko je v kletki na jablani zarenčalo, sem ugotovil, kako spretno me je oče ukani, da sem vendar enkrat zgodaj in brez oklevanja vstal. Hitro se obleci, da dobiva kakšno šojko ali kaj podobnega za kuno, če bo seveda hotela. Sicer pa ne verjamem, najbrž bo raje od gladiu poginila. Na moje veliko veselje se je oče to pot zmotil. Res da kuna prinese šojko ni hotela takoj vzeti in je, ko sem se približal, zopet podivjala. Ko pa sva se z očetom čez nekaj časa vrnila, je bilo v kletki le še nekaj perja. Oče me je potem poučil, kako je ta žival v naravi krvoločna in požrešna. Priznal je pa tudi, da tega doslej niti sam ni verjel.

V nekaj dneh se je vest o dogodku raznesla skoraj med vse lovce. Ker je ta žival v naših gozdovih prilično redka, jo je vsakdo hotel videti od blizu in vsakomur sva morala z očetom pripovedovati na dolgo in široko, kako se nama je to posrečilo. Najbolj imenitno se je seveda zdelo meni, ker je vsakdo občudoval mojo iznajdljivost in spretnost ter me hvalil, da sem že sedaj dorasel očetu, staremu skušenemu lovcu.

Potem so se vrstili dnevi, ko je bilo treba za kuno priskrbeti hrano. Zato sem neprestano stikal po gozdovih. Kuna razen mesa ni hotela ničesar jesti in vedno kadar sem ji prinesel hrano, je jela renčati grrr-mrr, mrrr. Zato sem jo krstil: Mrka. Na svoje ime se je kmalu privadila in če jo je pozneje kdo poklical, je postala nemirna in začela mrmrati. To mrmranje in renčanje pa ni bilo več tisto od jeze, temveč od zadovoljstva in pričakovanja, da dobi jesti.

Ker jo je bilo težko hraniti in ker je postala pač vsakdanjost in nič posebnega, smo jo ponudili zagrebškemu živalskemu vrtu. Ker pa je ta postavil preskromno ceno, je ostala še nadalje v moji oskrbi.

Nekoč sem se spet plazil po grmovju, da bi ustrelil kako srako ali šojko. Imel sem napete peteline in puško sem držal v iztegnjeni roki za seboj. Kobacal sem po vseh štirih in oprezal

naokoli. Naenkrat je pošastno zagrmelo in me udarilo po desnem licu. Zgrabil sem se za glavo, ki je na vso srečo bila še cela in na svojem mestu. Imel sem res strašno srečo, ker me je samo malo osmodilo. V mojem življenju je bila to druga sreča v nesreči z orožjem, da sem jo tako poceni odnesel. Očetu iz previdnosti o tem nikoli nisem govoril, ker bi mi bil prav gotovo prepovedal rabiti puško, kar pa je bilo tedaj moje najljubše opravilo.

Prišla je jesen. Zlatorumeno in rdečkasto se je obarvalo Bukovje in klopotci po goricah so s svojo enakomerno pesmijo naznanjali bližnjo trgatav. Dnevi so bili vedno krajši in noči so postale hladnejše. Po dolini so se zjutraj vlačile mokre megle proti večeru pa so se spreletavale jate vran. Narava se je pripravljala, da sleče svoj čudovito obarvani plašč in leže k dolgemu počitku. Meni je jesen prinesla slovo od doma. Pogoltnili so me zidovi velikega mesta. Gozdove in prostost sem zamenjal s trdimi šolskimi klopmi in naveličanimi obrazi profesorjev. Komaj sem čakal nedelje, da sem se vrnil in šel na lov. Kuna Mrka je z menoj zgubila svojega rednika. Ko sem jo sedaj, ko sem se vrnil, obiskal in poklical, me ni več poznala; bil sem zanjo tujec.

Neke zimske nedelje sem prišel spet domov. Moje bivše varovanke Mrke ni bilo več. Tam kjer je visela kožuhovina je bil tudi prekrasen Mrkin kožuh, mehek ko baržun, z veliko zlato liso pod vratom. Vzel sem ga v roke in ga gladil. Oče pa mi je povedal zgodbo o Mrkini usodi

med mojo odsotnostjo: Ko si odšel, ni imel kdo skrbeti zanjo. Saj veš, da sam ne utegnem. Zato sem jo do zime na nek način hranil, da ji poraste dlaka. Nekega dne sem snel kletko z jabolane, da bi jo očistil. Zraven je bil Piki, ki je v svoji pasji strasti zgrabil za kletko in pri tem potisnil smrček skozi rešetko, da mu ga je kuna v trenutku pregriznila. Bolečče je zacvilil in z vso jezo znova popadel kletko. Moral sem ga s silo odtrgati. Pri tem sem nerodno prijel za prečke in zgodilo se je z mojim palcem kakor s Pikovim smrčkom. To je bil povod, da sem Mrki ob prvem obroku dal cianvodikovo ampulo. Mislim, da me razumeš.

Dobro sem razumel očeta. Vedel sem, da bo izkupiček samo zame, ko mi je bil vsak dinar nadvse dobrodošel in prepotreben.

Od tedaj so minila leta. Terijerja Pika zdavnaj ni več, kožuh kune Mrke pa verjetno krasi kako priletno damo. Drobne steklene oči gotovo prav tako žare kakor tistega poletnega dne, ko sem kuni visoko na hrastu natikal zanko.

Tudi letos je bila lepa jesen in kmalu bo zima. V domišljiji poslušam ubrano zvonjenje goničev, ki se preliva po daljnih gozdovih, čez pašnike in obrane vinograde. Doživljam jih mogoče lepše kot so v resnici in jih ne bi sedaj z ničemer zamenjal. V tistih daljnih gozdovih je del mojega življenja — moje mladosti. Tam nastajajo oni čudežni biseri sproščenosti in pozabe, ki zdravijo dolgočasje in dnevne skrbi. Tam so moji domači, moji prijatelji in znanci...

Jelendol — Karavanke

Foto M. Kemperle

Foto Z. Valher

Korist in škoda dihurja

Dihur (*Mustela putorius* L.) je član družine kun. Od pravih kun (kune zlatice in kune belice) se dihur razlikuje po krajši, mačji podobni glavi s sploščenim smrčkom. Lovca zanima dihur, ker je v lovišču s pretežno malo divjadjo škodljivec, kmetijstvu in gozdarstvu pa koristen kot uničevalec škodljivega mrčesa. Dihur je izrazit mesojedec z ostrimi zobmi tipične roparice. Je nočna žival, s katero se človek le redko sreča, razen med parjenjem, ki ga dihurji radi opravljajo po strehah kmečkih stanovanjskih in gospodarskih poslopij, v naših krajih sredi marca. Maja skoti samica 3 do 6 slepih mladičev, ki kakor mačka spregledajo po 14 dneh. Ker stara dva svojo mladino obilno krmita, nastane v tem času preplah na kmečkih dvoriščih in v lovišču. Po treh mesecih so mladiči odrasli in gredo svojo pot. Stari jih preženejo iz svojega revirja.

Dihurjev je v naših krajih povsod dovolj, vendar ljudje to le redko vedo, zaradi skrivnostnega življenja smrdljivcev. Njegov življenjski prostor se razteza na sever do severne Rusije in Laponske, na jug ni omejen, vendar dihurjev v vročih krajih ni ali pa so redki. Enako dobro se dihur počuti v planinah in na ravnem, svoj zarod pa koti vedno blizu

kakšne vode, v votlem drevju na robu močvirij, v skalovju, v zapuščenih jazbinah in lisinah.

V Trnovem, torej znotraj Ljubljane, se je pred nekaj leti naselil par dihurjev. Gospodarju so zmanjkovala kurja jajca iz gnezd, kraje pa je dolžil sosedove otroke. O sporu je slišal Ižanec, ki je pripeljal les za kurjavo. Drugi teden je prinesel past in jo nastavil pred kurnikom. Drugo jutro je bil v pasti dihur samec, naslednji dan breja samica.

Ce hočemo oceniti gospodarsko korist in škodo dihurja, moramo vedeti, s čim se hrani. Glavna hrana so žabe. Če teh ni dovolj, se loti tudi rib, na katere preži z obrežja in jih lovi, potapljaajo se zelo spretno. Belouška, slepič, kobranka, martinček so dobrodošel plen. Uspešno lovi miši, podgane vseh vrst in voluharja. Zaradi tega je koristen kmetijstvu in gozdarstvu. Kmetija, na kateri se je naselil dihur, je kmalu očiščena mišje in podganje zalege. Pregranjajoč miši in podgane pozabi dihur na lastno nevarnost in se zapodi za njimi celo v stanovanjske prostore. Ribištvu ne pozroča veliko škode v odprtih vodah, v vzrejnih ribnikih pa je zelo nezaželen. Polži vseh vrst, celo slinavi lazarji in kobilice so dihurju slaščica. Tu je spet koristen.

V lovišču ogroža dihur le mladiče male divjadi, neprijeten pa postane zaradi ropanja gnezd ptičev, ki gnezdiijo na tleh ali v grmovju. Gnezda poljskih in gozdnih kur ter divjih rac in močvirnikov so v stalni nevarnosti pred njim. Če naleti na kebčke, jih pomori in požre. Mlad zajček je izgubljen, če ga sreča dihur, odraslega se ne loti, pač pa bolnega in obstrljenega.

Lov na dihurje s puško zahteva veliko potrpežljivosti in prečutih noči. Na splošno love dihurja v past. Vaba je jajce, miš ali vrabec, pa tudi košček svežega mesa. Če veš za njegove stečine, ga je lahko dobiti v past. Dihurjevo krzno ima dobro ceno.

Zanimivo je, kako si dihur preskrbi zimsko zalogo svežega mesa. V dihurjevih brlogih so odkrili do petdeset in več paraliziranih (ohromelih) žab. Dihur jih ugrizne v hrbtenico in jih s tem omrtviči. Žabe ostanejo vso zimo žive in sveže. V dihurjevih brlogih so našli tudi ohromele belouške in kuščarje.

Dihur je torej koristen in škodljiv. V lovišču z malo divjadi, ni zaželen, ker pleni gnezda fazanov in jerebic. Drugod ne povzroča znatne škode. Kmetje pa ne marajo smrdljivca, ki jim krade jajca.

A. S. Pirc

Zvesti tovariš

Tudi jaz sem bil med tistimi lovci, ki so mislili, da pes lovcu ni potreben. Pač razumljivo. Dokler v praksi človek s tem nima posla, dokler ni imel perečih problemov v lovski praksi in dokler ni začutil pomoči štirinožnega tovariša, se ne more odločiti.

Iz prakse vemo, da je pes marsikatero divjad rešil trpljenja, lovcu pa po lovski morali, prinesel užitek ter ga s tem rešil skrbi in uganjanj, kaj je z ranjenim srnjakom ali divjim praščem.

Za različen lov danes kinologi priporočajo različne pasme psov, kar je povsem umevno, ker pri psu pač moraš vzgajati tiste zasnove, ki so mu prirodene, privzgoje se mu pa še marsikatero druge. Če lovec zna v psu pravilno buditi za-

snove, je končni rezultat dobro šolan pes, ki je v veselje vsem lovcem. Ne smemo pozabiti, da moramo pri psu stalno ponavljati vse, kar smo ga naučili.

Ne bom navajal pasem, rad bi omenil le jazbečarja, ki ga imam in ki mi je pripravil že kar precej lepih doživetij in na koncu tudi uspehov.

Lahko trdim, da je jazbečar splošno uporaben pes, pa naj bo to za delo v jami, na prostem ali po krvnem sledu.

Pogoj, da vzgojimo dobrega psa pa je, da se v prvih mesecih brigamo za njegovo hišno vzgojo. Le s tem navežemo psa nase, da nas bo pozneje v lovišču tudi upošteval. Če bi vsaj vsak drugi lovec v družini imel šolanega psa, ali vsaj

za silo šolanega, bi naši skupni lovi drugače izgledali kakor tako. Če se spomnim lova v Račah, ko je ptičar v kratkem času aportiral najmanj 20 obstreljenih zajcev, spoznamo, koliko ranjene divjadi gre v zgubo in koliko trpljenja in muk ostane v revirju, ko se lovci vesele svojih uspehov.

Za hribska in gorska lovišča pridejo v poštev predvsem krvosledci, ki jih z vztrajnim in vestnim šolanjem vzgojimo iz jazbečarjev, brakov-jazbečarjev pa tudi iz drugih pasem. Treba je veliko vaje, ki je najboljša v praksi sami.

Iz prakse vem, da je na vsak način treba zapupati psu krvosledcu, posebno, če je pred tem že pokazal smisel in vztrajnost na krvnem sledu.

Bilo je junija 1961, ko sem na Dragi nad lovsko kočjo streljal na srnjaka. Srnjak odskoči v dolgih skokih v gozd brez nakazanja strela. Čudno se mi je zdelo, saj sem skrbno pomeril. Pokadil sem in čakal. Z jazbečarjem greva na nastrel. Nobene krvi. »Išči ... kri« sem ukazal. Pes me potegne v smer pobega. Po približno petdesetih metrih najdeva kri. Kri je bila normalna, zato nisem mogel ugotoviti lege zadetka. Pes me vodi skozi bukovje, smrečje, čez pot v goščo, od tu pa precej daleč navkreber. Motiš se, sem ga ogovarjal. Tudi jaz sem se držal pravila, da ranjena divjad beži navzdol ... Zopet navzdol, navkreber, še malo krvi in nič več. Prideva na rob pa ... ba ... ba ... ba, baba. Je li ranjen? Saj ni mogoče. Pes me vleče v smer glasu. Prideva na rob, kjer nisem našel ne kaplje krvi, pes pa naprej. Vodil me je zopet nekaj časa po stezi, potem navzdol in takoj zopet navzgor pod skalo.

Ko me privede do skal, skoči izza skale ranjeni srnjak. Streljati nisem mogel. Kaj zdaj? Spustil sem psa, ki je po kratki gonji utihnil. Nisem vedel, kam naj grem. Poklical sem psa. S kratkim hav ... hav mi je naznanil smer. Pognal sem se v dolino, kjer je jazbečar držal za vrat ranjenega srnjaka, ki mu je vsak trenutek skušal pobegniti. Na povelje »drži« se mu je ponovno obesil za vrat in ga držal tako dolgo, da sem srnjaka rešil muk. Ni se ga več dotaknil, temveč zmagoslavno sedel k njemu in ga ogledoval. Od mene pa je dobil pohvalo, pozneje pa okrepčilo po želji.

To je primer, ki ga je vredno opisati in je še več takih, ki jih bom mogoče še pozneje opisal. Moja želja je, da bi družine imele vsaj po enega psa, šolanega na krvni sled, ker bi s tem olajšale mnogo trpljenja ranjeni divjadi, družini pa rešili vrednosti, ki so sicer izgubljene.

Razveseljivo je, da se kinologi nekaterih družin resno zanimajo za nabavo psov, ki jih lovci potrebujejo. Naš kinolog Jože je letos nabavil že 3 terijerje, kar je pravilno. Z njimi bodo v prihodnjih letih lahko pokončevali brlogarje, ki so jih do sedaj puške in ampule. Prepričan sem, da bo lov z jamarji uspešnejši, če bodo vodniki na pravem mestu, lovec bo pa imel veliko več lovskega užitka.

Kdor še nima »zvestega tovariša« naj si nabavi za lovišče primerne, naj se vživi v psiho psa, ker le na ta način ga bo spoznal, razumel, se vanj vživel in nikdar več ne bo ostal brez njega.

F. Golavšek,
LD Vransko

LORD

Zgodba se nanaša na močnega nemškega ptičarja, ki ga je pustila vojna vihra pri nas, potem ko so Nemci, njegovi prejšnji gospodarji, odkurili s tako naglico, da so na plemenito žival popolnoma pozabili. Kot vojna trofeja brez pravega gospodarja je osirotel in se začel preživljati na lastno pest. Lovske sposobnosti psa so kmalu pritegnile pozornost nekaterih lovcev, ki so videli v njem vsestranskega pomočnika pri lovu, medtem ko na vzdrževanje in nadaljnje vzgajanje psa ni nihče pomislil. Zaradi sestradanosti je bil Lord nenasiten požeruh. Ta njegova lastnost je bila zanj usodna. Po mnenju kmečkih lovcev se pes preživlja pri hiši nekako mimogrede, brez posebnih izdatkov za hrano. Lord je potreboval v tem pogledu neprimerno več, kar je kazalo, da so mu prejšnji gospodarji dobro stregli. Njegova nenasitnost je bila kriva, da ga je vsaka gospodinja spodila od hiše in raje redila prašiča namesto psa.

Kljub takemu odnosu se je priložnostno preživljal dolga leta po vojni in zvesto spremljal lovce na njihovih pohodih. Tam se je proslavil z vrsto podvigov, ki bodo ostali v spominu vseh, ki so ga poznali. Klicali so ga za Lorda in ne vem, če je bilo to njegovo pravo ime. Mogoče ga je nekdo krstil s tem imenom po njegovem držanju in obna-

šanju na lovu. Prva povojna leta je bil še kar poslušen in ubogljiv, kar pa je vsako leto bolj bledelo in je po nekaj letih iz prejšnjega šolanega psa postal divjak.

Ko sem se prvič srečal z njim na lovu, v decembru 1947, se mi je predstavil v vsej svoji veličini. Dolenjski lovci so vedeli o njem, da je neustrašen lovec in borec, ki v gozdu ni našel sebi enakega. Med pogonom sem streljal na večjo razdaljo na lisjaka in po strelu je bil Lord takoj za njim. Pognala sta se skozi nepreahodno goščavo in ko sta pridrla na plano, je bil Lord že na njem. Le z eno šibro ranjeni lisjak ni mogel pobegniti strastnemu goniču, ki je sovražil lisičji rod iz dna srca. Z lisjakom sta se pograbila za čeljusti in se tako držala, dokler ni pritekel k njima lovec in pomagal psu pokončati lisjaka. Močnega lisjaka je lovec pograbil za zadnji nogi in se napotil z njim po bregu v dolino. Medtem pa je Lord še vedno čutil iskrico življenja v lisjaku in se nenehno zaganjal vanj, čeprav mu je lovec to branil. Slednjič se je lovcu zdelo prenemumno, da bi nosil lisjaka in psa, pa je vrgel lisjaka po tleh, češ, pa ga daj! Isti hip se je lisjak pobral in zdrvel v dolino, pri čemer ga je spremljal Lord, vse dokler nista prišla do močno naraslega potoka. Pri preskoku vodne ovire je padel

lisjak v vodo, pes pa je v elegantnem skoku skočil na drugo stran in tam že prestregel na suho kobajčočega roparja. Ponovno sta se zgrabila za čeljusti, pri čemer je Lord pazil, da lisjak ne pride iz vode. Zadevo je dokončal lovec, ki je bil tik pred tem, da ga lisjak ugrizne v stegno. Spominjam se, da je bilo tega lisjaka težko nositi, tako težak je bil. Gosta dlaka se je navzela vlage in to se je poznalo pri njegovi teži.

Po končanem lovu smo se ustavili v zidanici na kratko okrepčilo; in ko smo se namenili domov, glej čudo: pred zidanico je ležal na tleh lisjak, pregriznjen na dva dela. Na delu je bil Lord, ki je najprej potegnil lisjaka z veje na tla, mu pregriznil trebuh in požrl drobovino. Ker tega ni bilo dovolj, se je lotil še hrbtišča in tako sta bila kmalu dva dela. Nisem mogel verjeti, da je to napravil pes, kajti dotlej še nisem slišal, da bi pes jedel lisičje meso. Lovec Rudolf pa je potrdil krivdo Lorda in povedal drugo zgodbo o njem. Prejšnje leto je namreč sam ranil lisico v sprednjo nogo in nekaj trenutkov pozneje so bili v živem klobčiču z lisico trije psi. Ko je pritekel na pomoč še Lord, se ni zmenil za borbo z lisico, pač pa ji je še živi in grizoči odprl trebuh in ji požrl čreva.

Ob drugem lovu so našli Lorda cvilečega in ujetega v rogovili poševno rastočega starega gabra. V svoji lovski strasti je naletel na veverico, ki se je zatekla na bližnji gaber in Lord seveda za njo. Močan zalet ga je ponesel nad tri metre po deblu, dokler se ni zagozdil v rogovili.

Lord pa ni bil samo vnet za dlakasto divjad. Enako se je razumel tudi na zasledovanje pernate divjadi. Prva povojna leta je zvesto spremljal ofi-

cirje domačine, ki so v »svobodnem lovu« zalezovali divje race v skritih zalivih Krke v predelu Otočca. Ne glede na to, ob kakem času je bilo, on je vedno planil po strelu v vodo in gledal, kaj bo pograbil in prinesel iz vode. To vneso so začeli tovariši izkoriščati in grdo zlorabljeni. Če ni bilo pri roki drugega orožja, je zadostovala tudi pištola, na katere pok je planil v valove in se pognal do nasprotnega brega, kjer je udarila krogla ob vodno gladino.

Nekdo drug mi je pripovedoval, da je šel spomladi z Lordom h gradu Otočcu in tam pognal v mlako na desnem bregu Krke psa, ki ga je slepo ubogal. Iz mlake so začele izletavati race druga za drugo — dvanajst po številu, ki so postale po vrsti plen brezvestnega početja. Zato ni čudno, da je danes nekdanj bogato lovišče z divjimi racami domala prazno. Če iščemo vzroke za to opustošenje, vidimo, da je k temu v znatni meri prispeval tudi Lord, ki je bil pri tem poslu grobo zlorabljen.

To je le nekaj dogodivščin, ki so v neposredni zvezi z Lordom, ki je postal sčasoma pravi divjak in potepuh. V rokah nerazgledanih lovcev in nelovcev je zgubljal vse, kar je pridobil kot gojenec izkušenega vodnika. Z leti je ostala le senca ali bežen spomin tega nekdanj tako plemenitega psa. Borba za samoohranjo je bila močnejša od privzgojene šole in ni čudno, da se je loteval zadnja leta vsega, kar je našel na polju ali v gozdu. S takim početjem se je zameril celo tistim, ki so ga prejšnja leta cenili zaradi njegove drznosti in borbenosti. Pokončani zajci, podavljene in požrte kokoši in drugi prekrški so ga končno in nujno spravili pred puško.

Š. M.

Foto P. Adamič

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Izdajalski sled

Stal sem pri oknu v toplo zakurjeni sobi in opazoval toplomer, ki je bil na zunanji strani okna. Živo srebro se je krčilo in na razpredelnici sem razbral — 21° C. Nebo je bilo kristalno čisto, polja in travniki pod mojim oknom pa svetli kot podnevi — bil je januarski ščip. Milijoni snežnih kristalov so se bleščali — Mestinski potok z vidrami je vabil, vabil...

Nekaj časa sem okleval, nato sem se odločil; kljub mrazu, pozni uri, topli sobi, odgovarjanju žene itd. Toplo sem se oblekel, oprtal puško in že sem jo mahal proti potoku. Mraz je rezal v lica, nosnice so se sprijemale, pri srcu pa je bilo le prijetno gorko. Povsod je vladala popolna tišina, celo moji koraki so bili v mehkem pršiču neslišni. Imel sem občutek, da hodim po mehki perzijski preprogi. Kmalu sem bil za potokom, ki je bil ves v ledenem oklepu. Na mestih, kjer je padec večji in so brzice, ledeni oklep še ni bil docela sklenjen. Stal sem ob potoku, prisluškoval ter opazoval ledeno ploskev. Mraz je neverjetno hitro našel pot k mojim nogam, zato sem se začel počasi premikati ob potoku navzgor. Sprva ni bilo niti videti niti slišati kaj posebnega. Za drugim ovinkom pa je moja pozornost pritegnila luknja v ledu, okoli katere je bil sneg zmočen in pomendran. Po vsem sodeč, je vidra tu pričela z nočnim lovom. Od tod je vodil tir proti stari vrbi — verjetno se ji ni mudilo, stopala je v koraku in odtisa levih šap, pomaknjena naprej, sta bila lepo vidna. Pod vrbo je bila v ledu luknja in sledovi so zginili. Vidra je nadaljevala pot pod ledom. Kakih 30 m naprej je zopet prilezla iz luknje in se mastila z ribo. Verjetno jo je kak šum od te pojedine pregнал pod led, saj je ostalo na ledu več ko polovica ribe — sledu pa nobenega niti navzgor, niti navzdol. Počasi in neslišno sem nadaljeval pot ob vodi navzgor. Pri naslednjem ovinku je vidra zopet izstopila, se iztrebila ter nadaljevala pot po ledu. Nekam se ji je moralo muditi, odtiski vseh štirih šap so bili lepo

vidni, kakor z desnim krilom naprej premaknjen četrored. Po nekaj urnih skokih se je zopet pomirila, stopala je v koraku, tir je bil lepo viden. Tu in tam se je poznala v snegu črta, ki jo je naredil rep.

Sledovi so se v tej ali oni obliki ponavljali; nadaljeval sem pot, ker sem po svežosti sledov sklepal, da je vidra še na pohodu in da nisva prav daleč narazen. Tista notranja toplota, ki jo lovci občutimo, kadar smo blizu plena, me je tako prijetno ogrela, da sem na toliko in toliko minus stopinj popolnoma pozabil. Bil sem skrajno pozoren, vsi čuti so bili napeti kot struna. Od izhodiščne točke sem bil oddaljen že skoraj kilometer, ko sem zaznal šum pod ledom — neko pokanje, valovanje in pljuskanje. K sreči sem prav takrat postal za vrbovim grmom ter imel lep pregled precej daleč nad vso ledeno površino navzgor in navzdol. Približno 20 m v smeri, od koder sem prišel, je začel led še bolj pokati in izpod ledu se je pokazala vidra. Vse to pa se je zgodilo tako hitro in na samem ovinku, da nisem mogel streljati.

Ugotovil sem, da se vidra vrača, morda je bila tudi druga. Od zadaj jo zalesti je nemogoče, ker je občutljiva. Treba jo je prehiteti in pričakati, kar sem v svoji lovski praksi že večkrat z uspehom napravil. Prav tiho sem se odstranil od struge ter zdrvel vzporedno z njo kakih 80 m niže, kjer sem se ji na nekem ovinku zopet približal. S tem sem vidro prehitel, ker je potok zelo vijugast ter v kritju za jelšo počakal. Bil sem ves zasopel, ledeni zrak mi je dražil grlo, sililo me je h kašlju, kar bi lahko bilo usodno. K sreči je vidra še lovila in mi s tem dala čas, da sem se vsaj malo umiril. Ko vkopan sem strmel v ledeno površino ter čakal s pripravljeno puško. Računal sem, da bo vidra prišla po ledu, zato je tudi vsa moja pozornost bila osredotočena na potok — pa me je ukanila...

Se danes, po tolikih letih, ne vem, kaj mi je narekovalo, da sem pogledal nazaj in za mojim hrbtom opazil vidro na suhem, ko

je prečkala ovinek ter šla naravnost proti meni. Reagirala sva oba hkrati in to verjetno v desetinki sekunde ter se obrnila na levo. Počil je prvi strel, ki ga je vidra sicer nakazala, vendar ni bil smrten. Drugi strel jo je dohitel že na samem bregu... Naredil sem nekaj zelo, zelo hitrih korakov in z razbijajočim srcem le ugotovil, da leži vidra negibno na ledeni površini potoka.

Po vsem tem sem si krepko oddahnil, si prižgal cigareto, ki je bila čudovito sladka, pobral plen ter odšel proti domu. Mraz 21° C pod ničlo me ni prav nič motil... Razmišljal sem... sled v snegu jo je izdal...

Ernest Rečnik,
LD Sentjur pri Celju

Mladinci uhajajo med divje lovce

Da mladinci postajajo divji lovci, so mnogo krivi predvsem vzgojitelji in starši.

Letos okoli 8. oktobra je eden naših lovcev pregledoval in pretikal skriten kraj lovišča, kjer je nepričakovano zalotil štiri fantaline, ki so imeli dve puški. Ko jih je z odločnim nastopom vprašal, kaj delajo, so trenutno poskrili orožje in se brž razkropili in zbežali. Lovec je preiskal ves okoliš in tudi našel skriti puški v grmovju. Bila je to Raket pištola, montirana in predelana cev od prednjače 16 kaliber, z nabojem in v ročaj vdolano kopito. Druga je bila vojaška, avstrijski Mannlicher. Oddal ju je in prijavil milici tudi oba fanta, ki jih je po naključju poznal. Za tem dogodkom sva se sešla z očetom enega teh mladičev, pa mi je oponevel, kaj da je bilo treba nositi loscu tiste krepole na postajo in prijaviti njegovega poba. Opomnil sem ga, da bi bil moral vedeti, da je kaznivo, če šarijo fantiči z orožjem po lovišču, saj je bil paznik na okrajnem zaporu, pozneje v Trbovljah. Prepričan sem, da si vedel, kaj tvoj fant dela, pa ga nisi posvaril in mu odvzel orožja; ali več, kam lahko vse to pripelje. Če sin samo rad strelja, zato da poka, zakaj ne gre v strelsko družino, ali v lovsko in na lovska predavanja.

Naj omenim primer, kako izgleda lovišče ob delovanju divjih lovcev. Lovska družina Podsreda je nekoč imela v predelu vasi Križe največ divjadi, zajcev, fazanov in tudi lisic. Ko smo 15. oktobra letos imeli brakado na Križih, se po enem kilometru pogona niso oglasili psi in gonjaci niso dvignili niti dlake. Starešina sam je potem šel v pogon, da vidi, kaj je na stvari, da je v najlepšem predelu tako mrtvilo. Kmalu me pokliče, ker sem bil v njegovi bližini in mi pokaže ležečega srnjaka, ki pa se ne gane. Ko pridem bliže, zapazim medle oči srnjakove in glava mu omahne. Po milostnem strelu smo ugotovili, da je bil že prebarvani šilar zdrav; le za ušesom se je poznal udarec krogle, ki pa ni prebila kože, le dlako je bila posnela. Drobovje je bilo popolnoma zdravo. To je tisto, samo da poka, kakor mi je oče rekel glede sina. Toda ob tem pokanju zginja naša divjad in poginja v mukah. Ni čuda, da je ta predel prazen, saj so organi LM v tem okolju zaplenili in odnesli že preko 20 pušk raznih kalibrov. Sodišče ima dovolj dela z njimi. Pred kratkim je bil obsojen tovarniški delavec na dva meseca zapora in na 26 000 din odškodnine, drugi na 3000 din. Toda to ne zaleže dosti. Naj omenim še, kako so povezani mladi s starši, da ščitijo drug drugega. Ko so nekega dne organi LM preiskovali pri nekem posestniku za neprijavljenim orožjem, je gospodinja ravno kuhala zajtrk. Brž je zgrabila pištolo, jo vtaknila v nedrje, naboje pa vrgla v lonec prežgane juhe. Ko je ženska na zahtevo miličnika preiskala gospodinjino, je prišla na dan pištola, pa tudi naboji iz prežganke. Če bi šola bolj v tem pogledu vplivala na mladino, starši pa doma in ji resno predočili kazenske posledice za taka dejanja, marsikje ne bi bilo tako, da mladinci uhajajo med lovske tatove.

A. B. — LD Podsreda

Letošnji srnji prsk na Jelovici

Nisem še polnoleten in zato nimam pravice do lova. Doma sem vzel očetovo piščalko in fotoaparati in bil sem oborožen.

Dne 3. avgusta sem prvič opazil značilne kolobarje. Poskusil sem s klicanjem, a se ni nič odzvalo.

Naslednji dan, 4. avgusta, sem bil ob 10. uri na mestu. Ze po drugem klicu se je nekaj potegnilo med grmovjem. Ko je prišlo iz smrečja, je bila močna lisica. Razgledala se je po okolici, nato pa nadaljevala pot proti debeli jelki, za katero sem jaz vabil. Po-

grabil sem češarek in ga vrgel proti roparici, ki je presenečena odskočila. Še nekajkrat sem brez uspeha ponovil klic, nato še pri Konfinu, pa tudi zaman.

Dne 5. avgusta sem bil ob 8. uri že v Čisovcu. Ko sem prečkal kopišče, sem opazil, da se je po visoki travi nekaj podilo. Pregledal sem sled in ugotovil, da je srnjak preganjal svojega tekmeca ali pa gonil srno. Sled je bil še zelo svež, zato sem se skrivil v mlado smrečje in zapiskal. Že po prvem klicu je počasi pristopicala iz goščave srna. Ustavila se je na robu kopišča, kakih deset korakov od mene. Vzel sem aparat in jo lepo ujel v iskalec. Ko nič ni bilo, je v lahnem drncu zginila med debli.

Dne 6. avgusta sem spet poskusil. Ob 8. uri sem bil že v Dolgi njivi. To je dolga dolina, porasla z redkim smrečjem, bujno travo in praproty. Takoj po prvem glasu je priletela šoja in me tako nadrla, kot bi bil lisjak. Ponovil sem klic in odzval se je srnjak. Ko je stopil iz gošče, je najprej povohljaj po tleh, nato pa obstal na mestu in se ni gnil. Nekajkrat je besno zakopal po tleh, nato pa je počasi odšel vzdolž doline. Ko mi je zginil, sem znova začel vabiti. V divjih skokih je pridrvel po travi in se ustavil tik pred menoj. Ko me je opazil, je kar onemel. Ko sem dvignil aparat, se je tako zadril, da sem se skoraj v tla udrl, in zginil.

Domov grede sem nekajkrat pivkal in na enem mestu je pristopicala srnica.

Dne 8. avgusta sem v Črnem vrhu pričel s klicanjem ob 15. uri. Klical sem v presledkih že kake pol ure, a se ni nič ganilo. Ko spet pokličem, zašumi nekaj nad glavo in s smreke pade suha vejica. Takoj sem pomislil na verico. Naenkrat pa je s smreke na sosednjo preskočila kuna.

Dne 10. avgusta sem jo mahnil že ob pol petih in po enourni hoji prišel v Čišovec, kjer je sedaj mlad smrekov in bukov gozd, ker ga je pred tem moj oče posekal, da je lahko tam čakal na srnjad. Niti pet minut nisem sedel, ko se je jel s hriba približevati šum in mimo mene je prbežal slab šilar, za njim pa pridrvel močan srnjak. Šilar se je ustavil kakih dve sto korakov pod menoj na kopišču. Njegovega tekmeca ni bilo. Narahlo sem zajavkal in spet je zašumelo. Dvignil sem aparat in osem korakov pred menoj je obstal močan srnjak. Bil je razburjen, kopal je po tleh, iz črnega smrčka mu je lezla bela pena. Njegove bistre oči so švigale med drevjem. Sprožilo je štrknilo in rogač je v tem lepem avgustov-

skem jutru doživel gotovo svoj prvi posnetek. Vrgel je glavo kvišku, pregledal vso okolico, a mene ni opazil. Počasi se je obrnil in se začel pomikati proti kopišču, negotov, kaj se pravzaprav godi. Ta dan sem med potjo domov priklical še enega, ki je na kakih 50 korakov pritekkel mimo mene.

Dne 11. avgusta sem zjutraj priklical enega na polje.

Dne 12. avgusta nisem imel uspeha.

Dne 13. avgusta sem ob 12. uri v Dolgi njivi priklical močnega srnjaka s krasnim rogovjem. Iz oči mu je žarelo. Zamolklo je zabokal in se obrnil. Ponovil sem klic in sunkoma se je okrenil in pohitel proti meni. Ustavil se je ob mlaki, pomočil smrček v kalno vodo, a ni pil. Obšel je mlako in počasi stopil v praprotje ter šel tik mimo mene, da sem slišal njegovo sopenje. Ko je odšel, sem dvignil aparat k očem in zapisal. Ognjevito se je okrenil in planil proti meni. Ko me je zagledal, je zabokal, se obrnil in zginil v hrib, kjer se ni mogel umiriti.

Dne 14. in 15. avgusta ni bilo nič več.

Franc Gartner

Grenak ugriz

V soboto popoldne zgodaj v jeseni sem se pripeljal z motorjem skozi Šmarjeto pred križišče, kjer se spoji stranska cesta z avtocesto. Tam sem se za trenutek ustavil, da se nekoliko odpočijem.

Streljaj pred križiščem stoji ob cesti na desni košat oreh, ki je skoraj vsako leto bolj ali manj obložen z vabljivimi plodovi. Nekaj korakov dalje samuje stara sušilnica in čaka na dobro letino, da posuši sladke slive in drobno narezane krljle. Kadar ni v »pogonu«, je pripravno skrivališče za manjše roparje, od koder delajo izlete v bližnjo okolico in preže na nepredvidne žrtve. Oba robova ceste sta bila močno zaraščena z gosto travo, znak, da cestar ni bil na tekočem.

V trenutku, ko sem ugasnil motor, sem slišal v obrši oreha nekaj udarcev ob listje, tako da sem že pomislil, da je nekdo vrgel iz daljave kamen, ki pada na tla skozi obršo oreha. Trenutek pozneje pa sem opazil, da pada na neporasel rob ceste zelen oreh. Brž ko je oreh udaril ob tla, je planila nanj mala podlasica in že ugriznila v plen. Na namišljeni plen je čakala v gosti travi onstran ceste in ko se je med listi nekaj zganilo, je bila že v zaletu.

Dogodek se je odigral s tako hitrostjo, da sem komaj sledil

posameznostim. Odpadli oreh in podlasica sta bila skupaj v trenutku, ko je oreh dosegel tla. Ugriz in razočaranje! V naletu je pahnila oreh od sebe in se pognala v dolgih skokih proti sušnici. Eno je gotovo, če bi se spustil namesto odpadlega oreha na gosenico ali črva ptič, bi bil to zanj zadnji spust in ga peruti ne bi več ponesle nazaj na vejo.

S. M.

Domači svizci

Pred kratkim sem s planinci obiskal Visoke Ture v Avstriji. Poleg ostalih zanimivosti mi je kot lovcu tako padla v oči domačnost planinskih svizcev. Sončili so se po kopnih zaplatah in ko smo se jim približali, so nas nekaj časa prav zvedavo ogledovali, nato pa se nam počasi približali. Nekdo se je spomnil in jim vrigel košček kruha, nato pa so nam jemali kruh kar iz roke. Seveda smo jih tudi fotografirali kar brez te leobjektivov.

Srečanje s svizci ni posebna zanimivost, njihov odnos do ljudi pa je zaradi tega tak, ker jim ljudje ne napravijo nič zalega.

Tudi pri nas je narava bogata s favno, vendar nam naše živali toliko ne zaupajo, kar gotovo ni pohvalno za nas. Lepo bi bilo, da bi naši številni planinci in turisti, ki obiskujejo naravo, pokazali do živali tak odnos, da bi naši štiri-nožni prijatelji postali do ljudi bolj zaupljivi. Veliko več bi bili vredni izleti vsakogar, če bi naleteli v gozdu večkrat na živali in to na tak način, da ne bi gledali na človeka kot njihovega najhujšega sovražnika.

Gozdovi in dobrave bi bolj oživele, če bi ljudje bili bolj humani do živali. Lovci pa smo kot upravitelji naših lovišč še posebno poklicani, da vršimo vzgojo ljudi, zlasti pa še mladine v duhu ljubezni do žive narave.

Oblak Drago, Medvode

Foto V. Dvoršek

Delo klateških psov

Zgodaj zjutraj sem se odpravil v sosednje lovišče v dve uri oddaljen zaselek, kjer naj bi bil pri ocenitvi škode po divjih prašičih.

Že kmalu ob vstopu v lovišče pa sem srečal kmeta, ki mi je povedal, da je že od druge ure po polnoči, pa vse do zgodnjih jutranjih ur poslušal gonjo dveh psov okoli njegove domačije. Ugibala sva, kaj bi bilo. Ko sem se napolil naprej, sem že po slabi pol uri hoda ob poti zagledal ob-

žrto srno, ki je bila še topla. Psa klateža sta me verjetno po hoji čutila in se umaknila tako, da ni sta prišla na muho.

Uboga srnica je bila do polovice obžrta. Lahko si predstavljamo, da sta jo psa gonila, dokler ni onemogla, kar cenim, da je trajalo kar dobri dve uri. Fotografija je zgovoren dokaz, kakšno škodo nam povzročajo klateči se psi. Zato jih je treba pokončevati kadarkoli in kjerkoli.

Valter Dvoršek,
Celje, Na otoku 17

Roparice specialiste

Lovci, ki često opazujejo divjad in njeno življenje, so že popravili marsikatero napačno mnenje. Tako so med drugim dognali, da se nekatere roparice specializirajo na vrsto plena, čeprav ni vedno laže dosegljiv. Naj navedemo nekaj primerov:

Na kmetiji ob gozdu je v začetku junija vsak dan zginila kokoš. Tatu je kmet kmalu ugotovil. Bila je lisica. Tri kilometre okrog pa ni bilo nobene lisine. Kmet je prosil lovce za pomoč, ki jo niso odrekli. Lovec je okrog poldneva opazil lisico, ki se je iz žita priplazila na dvorišče in naglo zgrabila kokoš. Ostala perjad je vrešče zbežala. Za strel je bilo predaleč, kljub temu je lovec streljal, da preplaši roparico. Nekaj dni je bil mir. Toda kmet se je znova pritožil, da mu nekdo krade mlade race iz potoka. Ni bilo dvoma, da je lisica na delu. Ko so ugotovili, kje je njena jama, so skot izkopali, lisico pa odstrelili, ko je prišla po novo raco. Lovišče je bogato z malo divjadjo; zakaj se je torej lisica mati specializirala na kmečke putke, ko bi ji

bilo laže upleniti mladino divje perjadi ali dolgouhca, ko je vendar dvorišče čuval oster pes.

Tri kilometre od kmetije je gnezdil kragulji par. Gnezdo je bilo skrito v obrši gostega borovca. Izdalo ga je perje in ostanki golobov, jerebic, fazanov in zajčkov. Čuvaj je splezal na drevo in uničil gnezdo z mladiči, stara dva pa odstrelil. Drugo leto se je spet naselil kragulji par. Od kod, se ni dalo dognati. Spet so se množili ostanki plena, toda v tem primeru je ležalo pod gnezdom perje vran, srak, šoj, polhov, veveric, drozgov in celo mladih mačk. Mladiči so kmalu prišli pred cev, stara pa šele novembra, ko sta se lotila domače perutnine.

Tudi kanja se specializira. Okrog Komende in v gozdovih nad Lahovčami je bilo nekaj veliko kanj. Lovci jih niso vneto zasledovali v prepričanju, da so dobre mišolovke. Kmetje pa so se pritoževali, zlasti eden, ki je bival ob gozdu. Prišla je jesen. Na starem hrastu je vsak dan prežala kanja. Kmetovi piščanci so izginjali, kriva pa naj bi bila lisica. Tedaj se je odločil čuvaj, da bo prav to kanjo opazoval. Vendar

je minil teden brez rezultata, kokoši in piščanci pa so še vedno zmanjkovali. Nekega dne pa se je piščanec po travniku bližal gozdu. Tedaj ga je kanja naglo napadla, ga zgrabila in z njim v krempljih tik nad zemljo odletela v mlad sesto. Drugi dan je uplenila fazanko sredi gozda. Ta prekršek pa je plačala z življenjem.

Kanji ni mesta v okolici fazanerie in tudi ne tam, kjer smo naselili fazančke. Skušnjava jo naredi za roparico. Neka družina je naselila fazančke, ki jih je prinesla iz fazanerie. Ko so jih po večtedenski karanteni izpustili v lovišče, so se razbežali po vsem področju. V lovišču je bilo že nekaj fazanov, z nabavljenimi pa bi bil stalež kar zadovoljiv. Toda fazanov je bilo vsak teden manj. Če bi ne našli njihovih ostankov, bi menili, da so se odselili. Nastavili so kraguljo košaro in vanjo posadili živo fazanko. Že po dveh urah je bila ujeta — kanja. Drugo kanjo je čuvaj ustrelil, ko je na strnišču trgala fazana. Zdaj so naglo ukrepali in postrelili štiri najst kanj, mladih in starih. Od slej je bil mir in fazani so se nemoteno množili...

Nihče naj ne verjame, da kanja nima dovolj močnih krempljev za uplenitev močnejše divjadi kot je miš; kar ne zmorejo kremplji, opravi močen in oster kljun. Če je kanja spoznala izdatnost večjega plena, rada pozabi na miši, krte, žabe, kobilice in gliste. Saj je lepa slika, če kanja kroži nad gozdovi in njivami, toda ta problematična roparica nam ne sme zrasti čez glavo.

A. S. Pirc

Namesto gamsa — jelen!

Tajnik LD Borovnica, Janko, je 18. avgusta 1961 šel malo v Bregove gledat za gamsi in da se v goščavi razvedri med dopustom.

Rano je krenil iz Brezovice po doljnji stezi, ki prečka Bregove, do Gabrnega hrbta. Ker pa je ta kraj precej poraščen, ni videl gamsov in se je okoli desetih slabe volje vračal po zgornji stezi proti domu. Ko je bil preko Črnih plazov, se je ustavil na razgledni točki in utešil svoj želodec. Po okrepčilu se spusti po stezi proti Bojanki in ko prekorači drugi rob, zagleda pod steno neko žival. Ni mogel dobro razločiti, kaj je, ker je bila v gostem bukovju z obilno podrastjo. Potrepežljivo je čakal, da se neznano premakne, kar se čez nekaj časa tudi je. Tedaj spozna Janko pod seboj svojo »dolgoletno željo« — jelena. Ugodnega trenutka ni

smel zamuditi, brž križ daljnogleda na pleče jelena in pritisne. Jelen se vzpne na zadnji nogi in skoraj pade, nato pa se požene naprej. Janko sproži drugič in jelen se zgrudi, se obrne in zdrvi, zaletujoč se v drevje, po strmini navzdol in po kakih 50 metrih obleži. Tudi Janko steče proti jelenu in ga umiri s strelom v vrat. Sam sebi ni mogel verjeti, da ima pred seboj jelena. Gledal ga je in gledal. Ko je že naredil nekaj korakov, da gre v vas po voznika, se je ponovno vrnil, če morda niso sanje. Toda pred njim je ležal resničen, čokat jelen. Ker sem tam v bližini doma in sem na bližnjem travniku obračal otavo, sem slišal strel in ugibal, kdo in kaj strelja. Kmalu zaslišim glas Janka, ki kliče na pomaganje. Žarečih lic mi je povedal, da leži v goščavi njegov prvi jelen. Pri bližnjem kmetu sva si izposodila nekaj vrvi in sekiro ter se podvivala v strmino. Na jelenu sva ugotovila oba strela skozi prsi in vendar ni ostal na mestu. Jelena sva navezala na vrvi, ga naravnala proti bližnji drči in ga počasi spuščala navzdol. Po velikem trudu in znoju sem ga spodaj ob gozdni poti iztrebil. Kmalu sva zaslišala voznika, ki je bil tudi radoveden, kaj bo vozil. Skupno smo ga naložili in ko smo ga peljali skozi vas, so ga ljudje občudovali, hkrati se pa hudovali na žival, ki jim je na njivah napravila mnogo škode.

Jelen je neparni dvanajsterak in je očiščen brez rogovja tehtal 150 kilogramov. Na poti mimo mojega doma sem plen in sreč-

nega lovca še ovekovečil in prilagam sliko. Tega doživetja Janko gotovo nikoli ne bo pozabil.

Anton Kržič, LD Borovnica

Lisica na parni

Že od spomladi 1961 je bilo slišati, da v okolici Brodov stalno zmanjkujejo kokoši. Še naš vodja lova L. Jesenek se je pritoževal in če smo si odkriti, je pač tako, da bi mu kmalu marsikateri sosed privoščil, ker imajo njegove kure prav tako okusno meso, kot sosedove-vaške. Ker je pa lovec, jim seveda ne zameri. Tako jih je pri njem zmanjkalo kar sedem. Če bi pa sešteli manjkajoče kokoši v vasi, bi se število sukalo okrog 60. Kar lepo število.

Razumljivo, saj je lisica domovala med dvema lovcema in tako sta jo Ludvik s psom in Gvido varovala pred sovražniki, Grličev France pa ji je nosil na past kurje kremplje in vratove, a to žal šele od takrat, ko so jo našli na parni. Trudil se je in trudil, da bi jo dobil, a vedno so bili kremplji in vrat pojedeni, past sprožena, lisica pa prosta.

Mineval je čas... Vsi so bili mnenja, da se je lisica po teh Francetovih akcijah preselila z Mlinarjeve parne v gozd, zato so na stvar pozabili.

V začetku novembra sem stikal po jarkih za kljunači. Ko sem se v mraku vračal, sem se oglasil pri sosedu Kumru na Gorici. Kot običajno seveda h kozarčku sladkega. Ponudi mi lisico. Kako, sem dejal. Moja žena

jo je v nedeljo ubila na kašti z motiko, je nadaljeval Jelko. Nisem se mogel načuditi. Šla sva pogledat. Zgrozil sem se, ko sem zagledal nadvse grdo zunanost in takoj ugotovil, da je lisica garjeva.

Čez nekaj dni, ko sem imel fotografijo lisice, sem stopil k Jesenku in Druškoviču, da ju povprašam o lisici, ker sem bil prepričan, da se je preselila z Mlinarjeve parne na Kumrovo kašto. Z enim sva šla k Mlinarjevim in pri hlevu srečala Lipovškovo Mihaelo. Pokazal sem ji sliko. »Ne, ta pa ni prava,« je takoj pripomnila. »Ona je bila lepša in bolj kosmata.« Mislim sem si pa, to je dalj časa, ko jo je zadnjič videla, sedaj pa je taka kot na sliki.

Šli smo gledat njeno prebivališče. Mihaela je odrinila desko na parni in mi rekla, naj pogledam. Stlačil sem se med steno in skale ter pogledal za »planke«.

Zadnja pot...

Za 2. IX. 1961 sva se domenila s polkovnikom J. Kocjančičem za srnjaka. Prišel je 1. septembra popoldne. Ker sem imel za 2. IX. že pripravljeno čakališče, sem se za ta večer odločil za poseko v Štali. Pridružil se je še svak Pepi in Srečko nas je potegnil s fičkom. Svak je odšel na majhno poseko, s Kocjančičem sva čakala na veliki.

Skoraj se je že začelo mračiti, a se še ni pokazala rdeča lisa. Zato sem tovarišu svetoval, naj se po poti pod poseko približa dolinici, kjer je še možnost. Dal sem mu daljnogled, sam sem pa tebi nič meni nič stopil s puško na rami na pot in nisem pazil na nič več. Opazoval sem le tov. J., kako se pomika proti gošči. V dolini je drdral traktor in rezal rosno travo. Ob pogledu na de-

in glej, spaka, iz luknje me gleda lisica, ki je bila v resnici lepša kot ta na sliki.

Luka, hitro po puško, lisica je notri. Presenečeno me je pogledal in hitro zdirjal domov, da sem lisico ustrelil. Pred nami je ležala to pot druga — tudi garjeva lisica in v resnici ne tako grda, kot ta na sliki. Premišljeval sem, kako to, da se sedaj lisice potikajo po parnah. Tudi v literaturi nisem zasledil takih primerov. Prišel sem do sklepa, če se ne motim in bi rad odgovor strokovnjakov, da si garjeva lisica išče suhega domovanja zato, ker vremenske neprilike nanjo slabo vplivajo. Ko smo 12. XII. 1961 lovili na zajce, je tov. Rado zopet uplenil garjevo lisico na tem območju. Mogoče bi nam kdo v Lovcu odgovoril, kako je v takih primerih ravnati in v kaki meri je ta bolezen nevarna.

Franc Golavšek,
LD Vransko

sno... ostrmim. Preko poseke se je pomikala čudna prikazen. V dolini utihne traktor. Pošast obstane in okrene glavo. Oho, prašič! Ko traktor zopet zaropoe, se velikan v lahnem diru spusti preko poseke. Jazbečar Drino ga je mirno opazoval. Ko počí, se velikan v divjem diru požene čez poseko navzdol čez pot, kjer vse utihne. Ravno, ko sem hotel zavpiti »varda«, se je ščetinar pogljal čez pot. Približala sva se tiru in J. je povedal, da je merjasec obležal, ko pa je naredil dva koraka preko poti, se je merjasec pobral. Računal sem, da ima pravilen strel za plečem. Prižgeva cigareto in čakava. Pokličeva še Pepija in odločiva se za zasledovanje, ker je bilo že mračno. Drino, kri... Potegnil me je navzdol, na mesto, kjer je merjasec obležal. Ker mi je pes nazkazal bližino merjasca z laježem

(to imam že iz prakse), sem psa spustil. Po približno 30-tih korakih je dal glas na mestu. Počasi sem se približeval z naperjeno puško, za menoj pa tov. Janez. Spodlesti sem moral suho leščevje in ko se zravnam, se požene proti meni ogromen merjasec. Nagel strel v rilec ga je podrl, takoj pa se je zopet pobral in jo mahnil navzdol. Tov. Janez nama je sledil, Drino pa je zadaj krepko držal in ščipal merjasca. Nankrat merjasec udari po psu. Tretji strel ga je umiril in pred nama je ležal ščetinar, velikan, debeluhar, ki je vrsto let delal skrbi bližnjim in daljnjim kmetom, posebno pa članom lovske družine. Veselju je sledilo trpljenje, ko sva s tov. Janezom vlekla merjasca skozi neprehodno goščo navzdol.

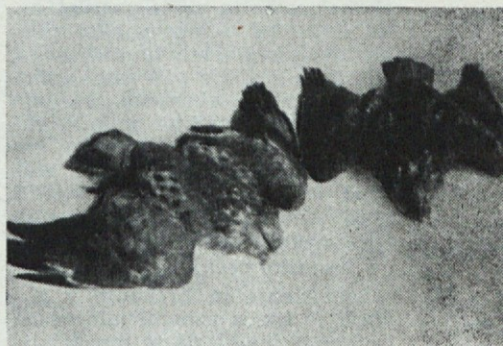
Veselje je bilo veliko, še posebno, kadar vidiš, da tvoj lovski tovariš deli zadovoljstvo s teboj in se ne izogiba truda v tvojo korist. Vsi vemo, da je lovstvo organizacija, od katere posameznik ne sme in ne more iskati koristi, če jo pa, pa ni lovec in nikoli pravi lovec ne bo. V lovskih vrstah pa naj bodo tovariši z dejanji, ne samo z besedo.

Franc Golavšek,
LD Vransko

Mrtvi kokoši in kanji*

Ko sem se 31. marca 1961 ob 11. uri vrnil iz službe, mi že pred hišo pove žena, da je kragulj umoril kokoš in jo polovico požrl. Pri tem ugiba, če to ni bila le kanja. V gozdu sem se rodil, pa ne vem, da bi bila kdaj kanja umorila kokoš. Žena je trdila, da je videla kanje, ki so krožile nizko okoli hiše. Takoj sem vzel iz shrambe skopec, privezal na stopalo košček kokošjega mesa, oskubel kokoš in s perjem pokril skopec na mestu, kjer je ležala kokoš. Čez dobre pol ure po-

* Če nista to vzhodni kanji. Kakor znano pridejo te kanje pozimi k nam in so mnogo hujše roparice kakor domače, ki se pozimi po večini odsele proti jugu. — Ur.

gledam skozi kuhinjsko okno in že vidim, da ropar frfota v pasti. Ženi rečem, da je kragulj ujet, a ona vztraja, da ni kragulj. Res sem presenečen ugotovil — kanjo.

Prot večeru sem bil na Mašunu pri logarjih, pa mi pride žena povedat, da manjka še ena kokoš. Takoj se z ženo vrneva in kmalu najdeva raztrgano drugo kokoš na lazju pod hišo in tudi skoraj na polovico požrto. Ker se je že mračilo, brž nastavim skopce kakor prvič. Toda ponoči je sneg 20 centimetrov na debelo zamelel past. Zato se zjutraj nisem nadejal uspeha, a vseeno sem šel pogledat. Nekaj metrov pred skopcem opazim sled peruti na snegu, ko je kragulj odletel. Razgrebem sneg okoli pasti do tal, morebiti pride še pogledat, si mislim in se vrnem v hišo. Radovednost me pa ni zdržala več ko uro in zato pogledam z vrta čez zid. Zopet kanja v pasti. Tako sta dali vsaka za eno kokoš svoje roparsko življenje in sedaj sta skupaj na sliki. Sedaj sem prepričan, da so pred kanjo v nevarnosti gozdna in poljska perjad, pa tudi zajčki in celo do nekaj dni stari srnji mladiči.

Maks Martinčič, Mašun

Zgrešeni udar

Zgodnje pomladansko sonce je s svojimi rahlimi žarki zbudilo gozd iz zimskega spanja. Čeprav je vlek el mrzel severovzhodnik in so tu pa tam še ležale krpe snega, je gozd po svoje zaživel. V vrhovih smrek in jelk so drozgi in kosi, kot prvi znanilci pomladi, peli vesele melodije in tako prijavljali bodoče družice. Spodaj v podrastju je bilo bolj mirno; le tu pa tam se je kaj zganilo. Mala taščica je od časa do časa glasno prekinila gozdni molk, kadar jo je zmotila okolica. Drobna veverica se je že odločila, da splete gnezdo za bodoči rod v košati smreki.

Tako popoldne je zvabilo na gozdna tla pod nizkimi in gostimi smrečicami črnega kosa, ki je v svoji svatovski obleki živahno skakal, urno in vešče obračal suho listje ter strokovnjaško pregledoval, kaj bi bilo tam užitnega. Ker je bilo listje pod smrečicam, že nekajkrat obrnjeno, je bilo treba na plano, kjer je bilo več listja in več golazni za lačni zelodček. Nedaleč stran je bil starejši kmet, ki je hotel očistiti gozd nepotrebne navlake in oklestiti nekaj vejevja, preostalega od jesenske sečnje.

Šelestenje in brskanje v goščavi je sprva vznemirjalo očanca, saj je mislil, da se mu pribli-

žuje kak večji gozdni prebivalec. Ko pa je zagledal na robu goščave črnega pevca, je bil nekoliko razočaran, ker je pričakoval vse kaj drugega. Slednjič se je zatopil ponovno v delo in povsem pozabil na družbo črnega pevca. Le-tega kmetova bližina očitno ni motila. Z brskanjem se je usmeril počasi proti očancu, kot bi mu hotel pokazati svojo spretnost v iskanju golazni. Tako se je približal staremu pogorišču, kjer je stal zoglenel štor že zdavnaj posekanega kola. Pogorišče je bilo pokrito deloma z novim mahom, deloma pa z odpadlim listjem.

V trenutku, ko je odkril pod listom iskani grižljaj, je na ta ogorek padel kot z jasnega kragulj in zasadil ostre kremplje, ki le redkokdaj popuste, v ožgani štrcelj. Tudi kragulj je bil lačen. Kot senca se je pripeljal neslišno s sosednjega brega in sedel na vejo ob deblu košate smreke. Tam je bil dobro skrit, pa tudi pogled na vas in bližnje polje je bil ugoden. Za piščance še ni bilo izgledov, ker je bilo prezgodaj; okoliško polje je bilo prazno. Njegovo bistro oko je zaznalo v grmovju pod vasjo skupino vrabcev, ki so vrečali v češminovem grmu. Vrabec je premajhen in je še vprašanje, če bi se dalo katerega ujeti v gostem, bodočem grmu. Pri pregledovanju okolice ga je nekoliko motilo kmetovo kleščanje. Kljub nenavadnim glasom, ki so prihajali iz človekove okolice, se mu je zdelo, da nekaj skaklja po tleh v bližini človeka. In res, skozi gosto igličevje je njegovo nezmotljivo oko odkrilo črnega ptiča, ki se je le neznatno premikal. Odkril je plen, ki se mu je pojavil kot naročen. Zamah s perutmi, trenutna zguba žrtve iz vida in že je čutil žrtev v krempljih. Le čudno, da se kremplji ne zadero tako globoko kot navadno. Že je hotel odleteti s plenom, pa se ta hip razleže po gozdu svarilen krik preplašenega kosa, ki ga je skrila bližnja goščava.

Po nekajkratnih zamahih s perutmi je ropar spoznal svojo zmoto in izpustil ogorek, ki ga je zamenjal s črnim ptičem.

Š. M.

Srna z aluminijasto znamko, pripeto na ušesu in številko 3124, težka 35 kg, je bila 19. nov. 1961 uplenjena v predelu Boršt, lovišče LD Marezige, LZ Koper.

Srečko Pečarič, tajnik

MLADI PIŠEJO

Ob jelenjem ruku

Letos sredi septembra je odšlo nekaj naših lovcev, med njimi moj stric, na jelena v Veliko goro. Tam imajo lovci lepo lovsko kočjo, ki jim nudi prijetno zavetje. Ker še nisem slišal rukati jelena, mi je stric naročil, naj pridem v soboto za njim. V soboto popoldne sva se odpravila s sošolcem Jožetom, ki je ravno tako vnet za lov, v goro, kamor je šel na jelena tudi njegov oče. Počasi sva se vzpenjala v strmi breg in opazovala pokrajino, ki se je že odevala v mavrično jesensko obleko. Spotoma sva srečala srno z mladičema, ki so bili že vsi v sivih kožuščkih. Po dobri uri sva bila v lovski kočji, kjer so lovci dremali v popoldanskem počitku. Tu sva se oddahnila in odžejala s čajem, ki so ga nama ponudili. Nato je med lovci stekel pogovor o zasliševanju rukajočih jelenov. Ob 16. uri smo odšli vsak na svoje določeno mesto. Ko se je jelo mračiti, je sošolcev oče oponašal jelena, toda oglasil se ni nobeden. Nekam potlačen sem se vrnil v kočjo. Stric je to opazil in me potolažil, da bom zjutraj gotovo slišal jelena. Po izdatni večerji, zabeljeni z lovskimi šalami, smo legli. Spal sem zelo slabo, ker so se mi neprestano pletle misli okoli rukajočega jelena.

Ob polštirih zjutraj nas je zdramila budilka in po čaju smo odšli na mesta, kjer smo bili pretekli večer. Še v trdi temi sva prišla s stricem na cilj, ko zasllišim nedaleč od naju votel glas uuhuhu, uuhuhu. Ne bi bil verjel, da je to klic velike uharice. Ko se je svitalo, sem iz daljave zaslišal zategel glas, o-ah-o. Stric mi je šepnil, da ruka jelen. Ta glas me je razburil in srce mi je udarjalo ko kladivo. Jelen se je počasi bližal in njegov glas je mogočno odmeval v gozdu. Nekako strah me je bilo in mislil sem si, da ta rogovilež po pravici zasluži ime, kralj naših gozdov. Tedaj sem se zastrmel v tri košute, ki so vohajoč visoko dvigale mulaste glave in nato nenadoma zbežale. Ko sem se ves zaverovan v ta prizor, zdramil, me je jelo mraziti. Lizal me je jelen, kakor pravijo lovci. S stricem sva se odpravila v kočjo, kjer so bili zbrani že vsi lovci. Pogovor se je sukal okoli doživetij tega jutra in neuspeha lova. Vendar smo se po okrepčilu razigrani odpravili v dolino, zlasti jaz, ker se mi je izpolnila vroča želja.

Mirko Fegic, učenec VII. r. osemletke v Ribnici na Dol.

Uspešen lov

Desetega decembra 1961 smo lovili prašiče. Šli smo v več skupinah. Ko smo šli proti Močniku v Merinci, opazi Rado dva volčjaka, ki sta tekla preko travnika. Obkolili smo hrib in v nekaj minutah imeli oba roparja.

Čeprav nismo imeli uspeha s prašiči, smo bili s tem plenom bolj zadovoljni kakor bi bili z dvema ščetinarjema.

F. Golavšek,
LD Vransko

LOVSKA KINOLOGIJA

VSEM VZREDITELJEM LOVSKIH PSOV!

Podpredsednik Kinološke zveze Slovenije prof. dr. Jože Rant se bavi že dalj časa s študijem pasjih zob, njihovimi nepravilnostmi in boleznimi. Iz tega razloga naproša vse vzreditelje, da mu javljajo napake, ki jih zasledijo na zobovju bodisi v mlečnem bodisi v stalnem zobovju. Dosedaj mu je bilo javljenih le malo primerov, čeprav se večkrat bere pri ocenah zunanosti o nenormalnosti zobovja.

Kinološka zveza Slovenije se obrača na vse vzreditelje, da pismeno opozore Kinološko zvezo na vse primere nepravilnosti in napake zobovja. Sporočiti je treba ime psa - psice, evidenčno številko registra mladih psov ali rodovne knjige, natančen naslov lastnika psa z opozorilom, kakšne napake je vzreditelj zapazil pri psu. Pri posebnih abnormalnostih bo prof. dr. Jože Rant vzel lobanjo psa, kadar bo le ta poginil. Take lobanje bi prišle v študijski muzej Kinološke zveze.

Kinološka zveza Slovenije
Ljubljana, pošt. predal 349

Novi sodniški pripravniki:

Za oceno zunanosti in delo vseh vrst ptičarjev: Tomaž Zalkar, štud. gozdarstva, Jesenice, Gosposvetska 17/a.

Za oceno zunanosti in delo vseh vrst goničev: Miloš Kelih, Lesce št. 177.

Za delo službenih psov: Jože Robič, Celje, Zadobrova 112 a.

ODLIKOVANJA

Z zlatim znakom za zasluge na kinološkem področju so bili odlikovani:

podpolkovnik Radovan Zec, sekretar Kinološkega saveza FNR Jugoslavije, Beograd;

dr. Slobodan Pavlović, vodja rodovne knjige Kinološkega saveza FNRJ, Beograd;

Nikola Radovanović, kinološki sodnik, Beograd;

Matija Šuštić, predsednik Kinološkega saveza NR Hrvatske, Zagreb, in

Djuro Cekić, sekretar Kinološkega saveza NR Hrvatske, Zagreb.

Kinološka zveza Slovenije

Prijavljena in zaščitena psarna za španje »STOLNOVRŠKA«. Lastnik Vinko Kelc, Maribor, Muratova ulica 16.

Prijavljene paritve

Lovski psi:

Resasti jazbečarji:

Čopa JRJos 149 — Boj JRJos 1203, leglo bo 9. februarja 1962. Vzreditelj Ivan Jezovšek, kmet, Bodrišna vas 7, pošta Grobelno.

Kokeršpanjeli:

Felicita Soška JRŠK 297 — Bis Dravograjski JRŠK 339, leglo bo 20. II. 1962. Vzreditelj Konrad Prekoršek, kmet, Višnja vas 6, pošta Vojnik.

Drina Visoška JRPos 272 — Bis Dravograjski JRŠK 339, leglo bo 6. II. 1962. Vzreditelj Franc Slamič, Maribor, Mladinska 23.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Asta JRPki 2349 — Boj JRPki 891, leglo je bilo 25. XII. 1961. Vzreditelj LD Ljutomer.

Dora Polanska JRPki 1486 — Arap Betnavski JRPki 1968, leglo je bilo 1. XII. 1961. Vzreditelj Kous Franc, Krog št. 45, Murska Sobota.

Nemški žimavci:

Drina Visoška JRPos 22 — Reks JRPos 53, leglo bo 19. II. 1962. Vzreditelj Martin Klemenčič, Rabeljčja vas 10, pošta Ptuj.

Lovski terijerji:

Asta JRLT 1020 — Cvetko JRLT 1361, leglo bo 21. II. 1962. Vzreditelj Jože Kristen, Cerknica pri Rakeku.

Krasna JRLT 991 — Nazdar Travnogorski JRLT 1525, leglo bo 16. II. 1962. Vzreditelj Jože Krže, Retje 101, pošta Loški potok.

Cica Ruška JRLT 1366 — Nero Pobreški JRLT 535, leglo je bilo 17. XII. 1961. Vzreditelj inž. Hrabro Pernat, Lovrenc na Pohorju.

Kratkodlaki istrski goniči:

Holka JRGki 3167 — Bil JRGki 3237, leglo je bilo 20. XII. 1961. Vzreditelj Stojan Obljubek, kmet, Drnovk 11, pošta Dobrovo.

Dika JRGki 3127 — Dendi JRGki 1573, leglo je bilo 19. I. 1962. Vzreditelj Jože Boldan — Silni, Kočevje.

Belka Krimška RMGki 1290, vpis v JR v teku — Orjen Travnogorski RMGki 1168, vpis v JR v teku, leglo je bilo 16. I. 1962. Vzreditelj Karol Plot, Zužemburg 13.

Kinološka zveza Slovenije

Literatura

V založbi Oertler & Spörer, Reutlingen, Zahodna Nemčija, je izšla lepo opremljena knjiga »Rassehunde von Heute« — pamski psi od danes.

Knjiga obsega 460 strani in ima 443 lepih slik. Spisal jo je v vsem kinološkem svetu znani

vodilni kinolog — splošni in specialni sodnik dr. Aloys Fink, Bad Soden. Knjiga obravnava karakteristiko, nastanek in sedaj veljavne pasemske znake — standarde, ki so obvezni po mednarodni kinološki zvezi (Federation Cynologique Internationale), kar daje knjigi posebno vrednost.

Knjiga je nepogrešljiv pripomoček vsakemu kinologu, vzreditelju, lastniku in ljubitelju psov sploh. Taka sodobna knjiga spada v vsako strokovno knjižnico in v roke tudi izkušenega sodnika-kinologa, ker je s svojo strokovno vsebino vselej dragocen pripomoček in svetovalec.

Julij Koder

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Lovsko kočo si je zgradila LD Velika Loka v Primskovem na Dolenjskem, v kraju, ki ga omeja pisatelj Fran Levstik v svoji znameniti knjigi »Od Litije do Čateža«. Odrpta je bila 10. VIII. 1960 pod pokroviteljstvom Cirila Bukovca, predsednika ObLO Trebnje, ko smo slavili 15. obletnico osvoboditve izpod fašističnega jarma, ob veliki udeležbi zastopnikov predsednikov občinskih ljudskih odborov Trebnje in Litija.

Kočo so ponajveč zgradili člani LD s prostovoljnim delom in s pomočjo okoliških kmetov v gradbenem materialu, kar priča o tesnem in složnem sodelovanju. Pri gradnji kočje so se najbolj izkazali: Milan Vavtar, ki je izdelal načrt, Ignac Barle, Jože Medved, Anton Dimic, Janko Špendal, Jože Bukovec, Anton Ostanek in Franc Markovič, ki je prejel znak za lovske zasluge. Največ zaslug za graditev kočje ima požrtvovalni starešina Franc Saje.

Kočja ne bo le v korist lovske družini, temveč bo velikega pomena za razvoj lovstva in lovskega turizma v tem predelu Dolenjske. V koči se bo zbirala poleg drugih tudi naša mladina in partizanski borci, ki bodo obujali

spomine na junaške borbe za osvoboditev. J. Smolič, tajnik LD Velika Loka

Pel je lovski rog...

29. in 30. november je naš največji praznik in ta dva dneva prireja LD Kozina veliko brakado v Beških vrhjih.

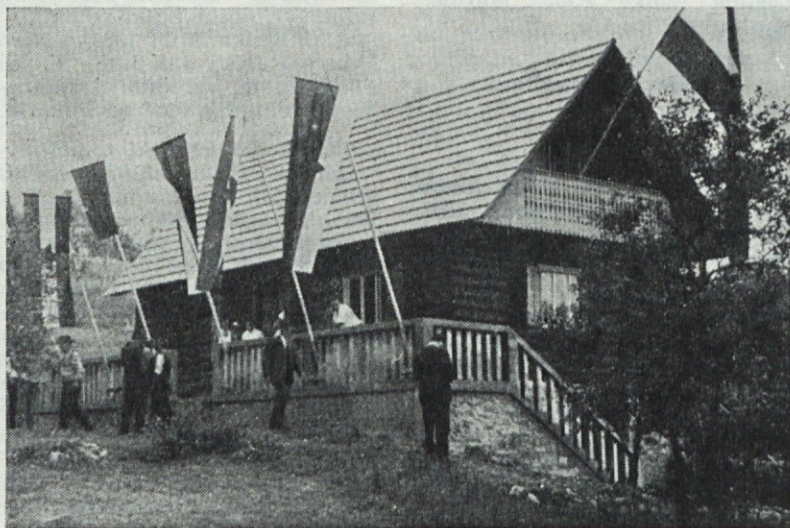
Ta del lovišča je precej odročen in ker v tem delu ni veliko

divjadi, je vsako leto tam le ta brakada, ki je izvedena po natančno zasnovanem načrtu, kakor veliki pogoni morajo biti.

Lovski rog da znak za začetek in vsi lovci na razporejenih stojiščih krepkeje poprimejo puške. Vrsta gonjačev krene z mesta in psi goniči zdrve v goščo. Braki zavzove, oglase se posamezni strelji in lovska kri se vzburi. Divjad je v obroču in ker slutiti nevarnost, se skuša prebiti preko državne meje na italijansko stran, kakor bi vedela, da ji lovci ne smejo slediti. Čuvaj lovskega društva Draga, na italijanski strani, ve povedati, koliko srnjadi se vsako leto na dan brakade zateče preko meje v njihovo lovišče. Pred leti se je zatekel tja tudi obstreljen zajec in se hotel skriti na nekem vrtu. Toda gospodar ga je opazil in ga z grčevko rešil težav življenja.

Po lovu je zbor na Beki pri Čoparju, ki je tudi lovec starejše »garde«. Zadnji pogon je bolj živahan in »brakada« se ponovi v križnih pripovedovanjih in šalah. Kakorkoli že, tradicionalne brakade so svojevrstno lovsko doživetje, ki se jih radi spominjamo vse do druge lovske sezone.

Albin Korošec, Kozina

Vzorni lov v Radljah ob Dravi

Gosta megla se je pritisnila k tlom in nas objela s svojo vlažno in hladno sivino, da bi nam zagrenila razpoloženje v naših veselih lovskih srcih. Na drogu, okrašenim s smrečjem, je plapolala zastava v neprijaznem novembrskem jutru. Lovske šale so se mešale s stiski rok in s pristrčnim pozdravljanjem ob srečanju starih lovskih tovarišev. Stefan je nudil »kačjo slino« z opozorilom, da med lovom ne bo dovoljena. Mojcka pa je pripeljala lovcem zelene vejice za klobuke.

Rog na ustih majhnega trobentača (iz majhnega grma velik zajec skoči), je naznanil začetek vzornega lova, ki je bil letos v okviru proslave 20. obletnice vstaje ter v počastitev 29. novembra kot dneva republike in stalnega družinskega praznika.

Za skupinami lovcev, ki so šli lovstva ali lovske kinologije, pa na izžrebana stojišča, je hodil bolničar s torbico Rdečega križa. Navodila vodje lova in situacijski načrt v rokah vsakega lovca in oštevilčena stojišča so pripomogli k brezhibnemu poteku lo-

va. Disciplina lovcev je bila neprisiljena, kar je dajalo prireditvi posebno slavnosten okvir. Plen so redno prinašali na zbirališča in ob koncu je bila izkazana počastitev lovin.

Po lovu je v okrašeni dvorani starešina lova govoril o pomenu tega dneva, o poteku lova ter o razvoju lovstva zadnjih sto let. Za tem je prvi starešina in ustanovitelj družine tov. Jugovič iz Ptuja razvil prapor. Botroval je tov. Razdevšek, direktor Kmetijsko gozdarskega podjetja Slovenj Gradec, za praporščaka pa je bil izbran Franc Gašper. Po prevzemu prapora so zastopniki podjetij pripeli spominske trakove in so bila podeljena priznanja častnima članoma ing. Paherniku in tov. Ravnjaku, posebno priznanje pa tovarišu Otu za izredne zasluge v gospodarstvu družine. Prvi člani in ustanovitelji družine so prejeli izvod kronike s podatki za sto let nazaj.

Po »lovskem krstu« se je pričel »zadnji pogon«, ki so ga spodbujale vesele melodije pozno v noč, ki jo je zagrinjala mrzla megla.

Ivan Grögl,
LD Radlje ob Dravi

Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj

1. člen

Za izredne zasluge in posebno delovanje na področju lovstva ustanavlja Lovska zveza Slovenije naslednja lovska odlikovanja:

1. Red za lovske zasluge I. stopnje (zlat),
2. Red za lovske zasluge II. stopnje (srebrn) in
3. Znak za zasluge.

2. člen

Lovska odlikovanja podeljuje upravni odbor Lovske zveze Slovenije na utemeljen predlog.

3. člen

Red za lovske zasluge I. stopnje se podeljuje lovskim organizacijam, članom lovskih organizacij in za lovstvo zaslužnim osebam, ki so se prav posebno in vidno izkazale pri razvoju lovstva v državi in imajo trajne in

posebno pomembne zasluge za lovstvo na kulturnem, političnem, gospodarskem, strokovno-prosvetnem in organizacijskem področju.

4. člen

Red za lovske zasluge II. stopnje se podeljuje lovskim organizacijam, članom lovskih organizacij in za lovstvo zaslužnim osebam, ki so se izkazale pri pospeševanju lovstva v državi na kulturnem, političnem, gospodarskem in organizacijskem področju. V poštev pridejo vidnejši sodelavci v lovskem tisku, dolgotletni ter uspešni organizatorji tudi osebe izven lovskih organizacij, ki imajo za razvoj in pospeševanje lovstva posebne zasluge.

5. člen

Znak za zasluge se podeljuje članom lovskih organizacij, ki so se kot člani lovskih družin in kot lovski čuvaji posebno izkazali kot lovski dopisniki, pri pospeševanju lovstva in utrjevanju discipline v lovskih organizacijah, pri zatiranju divjega lova, pokončevanju roparic, pri gojitvi in pomoči divjadi, pri vzreji in šolanju lovskih psov in ki vrše te posle s posebno požrtvovalnostjo in vnemo že daljšo dobo.

6. člen

Kandidate za podelitev lovskih odlikovanj predlagajo upravnemu odboru Lovske zveze Slovenije lovske družine. Svoje predlog s stvarno navedbo zaslug, ki jih ima kandidat za lovstvo, pošljejo lovske družine upravnemu odboru Lovske zveze Slovenije preko pristojne področne lovske zveze.

Upravni odbor pristojne področne lovske zveze ali posebna komisija (čl. 24 Pravil LZ) poda k predlogu lovske družine svoje mnenje.

Predlog za podelitev odlikovanja lahko stavi tudi posamezen član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije, kakor tudi področne zveze. Če se tak predlog nanaša na člana lovske družine, mora pristojna matična lovska družina k predlogu dati svoje mnenje.

7. člen

O podelitvi lovskih odlikovanj sklepa upravni odbor Lovske zveze Slovenije.

8. člen

Proti odklonitvi predloga za podelitev lovskih odlikovanj ima predlagatelj pravico ugovora na upravni odbor Lovske zveze Slovenije.

9. člen

Lovska odlikovanja se izročajo odlikovancem na primerno slovesen način le na družinskih posvetih, občnih zborih ali na drugih lovskih svečanostih.

10. člen

Reda za lovske zasluge I. in II. stopnje se nosita na levi prsni strani lovskega kroja tako, da je spodnji rob reda 1 cm nad zgornjim žepnim robom, Znak za zasluge pa se nosi v levi gumbnici.

11. člen

Lovska zveza Slovenije vodi razvid odlikovanih oseb.

12. člen

Ta pravilnik stopi v veljavo, ko ga sprejme občni zbor Lovske zveze Slovenije.

JUBILANTI

Svojim članom: Franju Cajnku ob 75-letnici, Alojzu Sikerju ob 70-letnici in Maksu Dobaju ob 50-letnici čestita in jim želi še mnogo zdravih in zadovoljnih let na zelenih poljanah!

LD Kamnica pri Mariboru

UMRLI SO:

Franc Juvan, član LD Zagorje ob Savi, 36 let lovec, star 58 let.

Štefan Šerbak, član LD Gradišče, soustanovitelj prejšnje LD Pameče pri Slovenjem Gradcu.

Jože Furlan, član LD Rižana pri Kopru, od 1922 član lovske organizacije, star 81 let in zvest varuh in čuvaj divjadi.

France Flis, član LD Trbovlje, aktivist v NOB, 45 let sodeloval v lovski organizaciji, star 75 let.

Alojz Straka, član LD Slov. Konjice in LD Dramlje, star 30 let, se je na lovu smrtno ponesrečil.

Cirilu Mohorju v slovo

Kdo od gorenjskih, posebno starejših lovcev ni poznal markantnega, živahnega in z vsem srcem lovu predanega Cirila Mohorja? Bil je pravi Nimrod gorenjskih lovišč. Kdor ga je kdaj srečal, ko je še pred zoro, žilav kakor je bil, spešil proti besniškemu gozdovom, ni več pozabil markantnega moža s snežnobelimi vihrajočimi lasmi.

Zdaj našega vrlega nestorja ne bo več v lovišča. Zvesti naš tovariš počiva v zemlji Kranjskega polja in posluša uspavanko iz gozdov številnih lovišč, ki jim je bil zvest prijatelj prav do zadnjih dni.

Ciril Mohor, gospodarstvenik, znan pevec in glasbenik, predvsem pa vnet član zelene bratovščine, je bil kar 15 let predsednik Gorenjskega lovskega društva, do leta 1949 predsednik Okrajne lovske zveze Kranj, hkrati pa do leta 1955 tudi starešina Lovske družine »Besnica« v Kranju. Lovec je bil celih 63 let.

Svojo toplo privrženost naravi je izpričal tudi s tem, da si je zgradil domek sredi besniškega lovišča in se vanj po upokojitvi za stalno naselil. Življenje v naravi, skrb za divjad in delo za razvoj lovstva je bilo skoraj vse njegovo življenje edino razvedrilo — našemu Cirilu.

Lovski rog se je 26. oktobra 1961 poslovil od uglednega tovariša in odmev častne sulve mu je prinesel iz njegovih lovišč zadnji pozdrav. Mirno spi, naš stari lovski tovariš!

LD Besnica